

OPINPOLKU VAI HARHAPOLKU

**Moniammatillista verkostoyhteistyötä
nivelevaiheen kentällä syrjäytymistä
estäen ja elämänuraa hakien**

Mikko Löppönen
Kehittämishanke
Maaliskuu 2006

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Mikko Löppönen	Julkaisun laji Kehittämishanke	
	Sivumäärä 55	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi OPINPOLKU VAI HARHAPOLKU – Moniammatillista verkostoyhteistyötä nivelvaiheen kentällä syrjäytymistä estäen ja elämänuraa hakien.		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) Lepänjuuri, Aini		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Suomalaisessa koulutusjärjestelmässä voidaan katsoa olevan ainakin neljä eri nivelvaihetta: 1) päiväkodista / esikoulusta alakouluun siirtyminen, 2) alakoulusta yläkouluun siirtyminen, 3) perusopetuksesta jatkokoulutukseen siirtyminen ja 4) ammatillisesta koulutuksesta työelämään siirtyminen. Tarkastelen työssäni yhtä nivelvaihetta eli peruskoulun ja jatko-opiskelun väliin jäävää siirtymävaihetta sekä siihen liittyvää problematiikkaa erityisesti niiden oppilaiden osalta, jotka eivät hakeudu jatko-opintoihin tai ovat aikeissa jättää jatkokoulutuksen kesken.</p> <p>Suurimmalle osalle oppilaista tämä nivelvaihe ei tuota sen kummempia ongelmia tai vaikeuksia. Heillä on valmiit suunnitelmat jatko-opintojen suhteen. Sitten on olemassa pieni ryhmä, joka ei tiedä minne mennä ja mitä tehdä peruskoulun jälkeen. Yleensä tämä ryhmä muodostuu niistä oppilaista, jotka ovat olleet jonkinasteisten tukitoimien kohteena koko koulunkäynnin ajan. Peruskoulun päätyttyä tätä tukiverkostoa ei enää ole, ja oppilas joutuu tulemaan omillaan toimeen. Ilman ohjattua toimintaa moni näistä nuorista ei selviydy omin avuin jatkokoulutukseen eikä saa ammatillista perustutkintoa.</p> <p>Siirtymävaiheen ympärille on syntynyt hyvinkin monentasoisia toimijoita ja toimintamalleja niin formaalilla koulutuskentällä kuin kolmannen sektorin alueella. Erilaiset projektit ja hankkeet tarjoavat monenlaisia toimintamahdollisuuksia koulunkäyntinsä keskeyttäneille nuorille sekä niille nuorille, jotka eivät ole osanneet päättää jatko-opiskelustaan. Kaikki nuoret eivät kaikista tukitoimenpiteistä ja yrityksistä huolimatta pysty motivoitumaan koulutukseen ja ammatin hankkimiseen, vaan ajautuvat yhteiskunnan harmaalle sektorille. Näiden nuorten kohdalla onkin hyvä miettiä, ovatko riittävät tukitoimet aloitettu tarpeeksi ajoissa. Usein törmätään tilanteeseen, että tehdään ja korjataan se, mitä enää korjattavissa on.</p>		
Avainsanat (asiasanat) syrjäytyminen, nivelvaihe, elinikäinen oppiminen, koulutustakuu		
Muut tiedot		

Author(s) Mikko Löppönen	Type of Publication Development project report	
	Pages 55	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title LEARNING PATH OR FAILURE PATH. – Multiprofessional network on the transitional stage preventing exclusion and building own career.		
Degree Programme Teacher Education College		
Tutor(s) Aini Lepänjuuri		
Assigned by		
Abstract <p>In the Finnish school system there are at least four different join stages: 1) when a child moves from preschool to elementary school, 2) when s/he moves from elementary school to secondary school, 3) when s/he moves from secondary school to a vocational school and 4) when s/he goes to work from the vocational school. In this work I examine pupils who don't pursue their studies after having finished their comprehensive school.</p> <p>For most of the students this join stage doesn't cause problems or difficulties. They have plans for their studies. Then there is a small group that doesn't know where to go and what to do after the comprehensive school. Usually this group is formed of those students who have needed remedial instruction and some sort of supportive action. After comprehensive school this support service system comes to an end and these students must get along by themselves. Without any help and any guidance many of these students don't manage to work it out on their own to the continuing education and they will not get any vocational training.</p> <p>Around this transitional phase have been formed many kinds of activities and standards of activities. They function on the formal training field as well as on the area of the third sector. Different kinds of projects and plans offer many action opportunities for those students who have interrupted their vocational education and for those who haven't decided on their post-graduate education.</p> <p>Anyway, despite all the support and efforts, not all young people succeed to get an occupation. Part of these young people are driven to exclusion. That's why it is very important to reflect on the right timing for the supportive action. Regularly we are in a situation where we try to alter what we can.</p>		
Keywords exclusion, transitional stage / the field of join stage, lifelong learning, educational guarantee		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	3
2. KOULUTUS JAUUDEN HYVINVOINTIVALTION POLITIIKKA	5
2.1 Koulutus hyvinvoinnin rakentajana	5
2.2 Jälkiekspansiivinen regiimi	7
3 KOULUTUKSEEN LIITTYVÄÄ KÄSITTEISTÖÄ.....	9
3.1 Nivelvaihe	9
3.2 Koulutustakuu	9
3.3 Koulutuksen perusturva	10
3.4 Elinikäinen oppiminen	11
4. TILASTOJA OPISKELUSTA JA KOULUNKÄYNNISTÄ.....	13
4.1 Oppilasmäärät perusopetuksessa	13
4.2 Päätötodistuksen saaneet	14
4.3 Perusopetuksen laiminlyöneet	16
4.4 Toisen asteen opiskelupaikat	18
4.5 Jatkokoulutuksen ulkopuolelle jäävät nuoret	19
5. KOULUSTA, KOULUTUKSESTA, KOULUTUKSEN KESKEYTTÄMISESTÄ JA KESKEYTTÄMISEN SYISTÄ	20
5.1 Koulun symbolinen järjestys	20
5.2 Sukupolviyksiköt	22
5.3 Oppimisen ongelmia	23
5.4 Koulutuksen keskeyttämiseen liittyviä tekijöitä	25
5.5 Millaisia keskeyttäjiä	26
5.6 Keskeyttäminen rakennuskeinona	28
5.7 Kolme erilaista keskeyttämisprosessia	28
6. TOIMENPITEITÄ JA HANKKEITA HARHAPOLULLE MENEMISEN ESTÄMISEKSI	30
6.1 Kehittämistoimenpiteillä koulutustakuun tavoitteisiin.	30
6.2 Perusopetusta ja lisäopetusta koskevat kehittämistoimenpiteet	32
6.2.1 Syrjäytymisvaarassa olevat oppilaat	32
6.2.2 Oppilaanohjausta kehitetään	33
6.2.3 Lisäopetus	33
6.3 Toisen asteen ammatillista ja yleissivistävää koulutusta koskevat kehittämistoimenpiteet	34
6.3.1 Yleistä.....	34
6.3.2 Sähköinen haku –ja palvelujärjestelmä	35
6.3.3 Ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus	35
6.3.4 Erilaiset oppijat	36

6.3.5 Uusien oppimisympäristöjen tunnustaminen ja joustavuutta koulutusmuotojen välillä lisätään	38
6.4 Vapaan sivistystyön oppilaitoksien sekä yhteishaun ulkopuolelle jäävän koulutuksen kehittämistoimenpiteet	38
6.4.1 Yhteistyötä kansanopistojen ja työpajojen kanssa	38
7. TOTEUTETTUIJEN PROJEKTIN TARKASTELUA	40
7.1 Yleistä	40
7.2 Innovatiiviset työpajat	40
7.2.1 Taideterapiaa ja itsetuntemusta	42
7.2.2 Yhteistyö peruskoulun ja ammatillisten oppilaitosten välillä	43
7.3 Ammatillisen koulutuksen aktivointi ja keskeyttämisen vähentäminen	45
7.3.1 Kokonaisvaltainen huolenpito opiskelijoista	45
7.3.2 Mitä projekteista jäi oppilaitoksiin	46
7.3.3 Moniammatillinen verkostoyhteistyö	46
7.3.4 Opetusresurssien lisääminen vai ”häätäpu – toiminta ...	47
8. YHTEENVETO	49
LÄHTEET	52
LIITTEET	54

1. JOHDANTO

Lähtökohtana tälle kehittämistyölle on mielenkiinto nuorten koulutukselliseen ja ammatilliseen orientoitumiseen peruskoulun aikana ja sen jälkeen. Työssäni peruskoulun erityisopettajana joudun usein pohtimaan oppilaiden jatkokoulutukseen liittyviä mahdollisuuksia ja vaikeuksia. Koko siirtymävaihe, tai nivelvaihe kuten sitä myös kutsutaan, on nuoren kannalta yksi tärkeimmistä elämänvaiheista, joka viitoittaa nuoren koko elämänsä jatkoo- opintoineen ja ammattipolkuineen. Kohtaamillani nuorilla näitä vaikeuksia on luvattoman paljon enemmän kuin mahdollisuuksia. Keskustelut opinto-ohjaajan kanssa koskevat hyvin usein jonkun oppilaan mahdollisuuksia päästä jatkokoulutukseen ja miten hän siinä pysyy. Suurimmalle osalle oppilaista tämä nivelvaihe ei tuota sen kummempia ongelmia tai vaikeuksia. Heillä on valmiit suunnitelmat jatko-opintojen suhteen. Sitteen on olemassa pieni ryhmä, joka ei tiedä minne mennä ja mitä tehdä peruskoulun jälkeen. Yleensä tämä ryhmä muodostuu niistä oppilaista, jotka ovat olleet jonkinasteisten tukitoimien kohteena koko koulunkäynnin ajan. Peruskoulun päätyttyä tätä tukiverkostoa ei enää ole, ja oppilas joutuu tulemaan omillaan toimeen. Ilman ohjattua toimintaa moni näistä nuorista ei selviydy omin avuin jatkokoulutukseen eikä saa ammatillista perustutkintoa.

Aivan viime vuosina on tietoisesti ja järjestelmällisesti ryhdytty kehittämään ja panostamaan koulutuksen nivelvaiheisiin. Aiheeseen ollaan kiinnitetty huomiota niin Euroopan Unionissa, Opetushallituksessa kuin opetusministeriössäkin. Erilaiset komiteat ja työryhmät ovat paneutuneet koulutustasojen siirtymävaiheen ongelmiin ja erilaisia muistioita ja mietintöjä asian suhteen on kirjattu ylös. Kokonaisuudessaan nivelvaihe on luonut hyvinkin monentasoisia toimijoita ja toimintamalleja niin formaalilla koulutus kentällä kuin kolmannen sektorin alueella. Erilaiset projektit ja hankkeet ovat tarjonneet monenlaisia toimintamahdollisuuksia koulunkäyntinsä keskeyttäneille nuorille sekä niille nuorille, jotka eivät ole osanneet päättää jatko-opiskelustaan. Voidaan todeta, että nivelvaiheen toimintoihin on käytetty runsain mitoin mielikuvitusta ja rahaa. Tässä työssä on-

kin tarkoituksena kartoittaa ja kuvailla niitä erilaisia tekijöitä, suunnitelmia ja toimintoja, jotka liittyvät nivelvaiheen problematiikkaan. Tämä kehittämistyö on enemmänkin informatiivinen tietopaketti kuin analyttinen tutkimus kyseisestä aiheesta.

Nuorten koulutukselliseen syrjäytymiseen ja sitä kautta muuhun syrjäytymiskehitykseen olen parinkymmenen työvuoden aikana valitettavan usein törmännyt. Jo 1990-luvun alkupuolella nuorten Omauraa hahmotellessa yhtenä tärkeimpänä asiana oli projektin merkitys nuoren jatkoopintojen kannalta. Oliko projektiin osallistuvilla nuorilla riittävästi aikaa uudelleen oppia peruskoulun viimeisenä vuotena aivan toisenlainen opetus- ja opiskelumalli ja motivoiko se häntä tarpeeksi hakeutumaan jatkokoulutukseen. Nuorten Omaura on vaihtoehtoinen oppimismalli, joka on tarkoitettu syrjäytymisvaarassa oleville perus-koulun yläkoulun oppilaille. Omaura-kouluja on lähes kaksikymmentä eri puolilla Suomea. Opetusmenetelmä perustuu työnteon kautta oppimiselle. Tänä päivänä ollaan yleisesti sitä mieltä, että kaikenlaiset opetus- ja tukitoimenpiteet tulisi ottaa käyttöön riittävän ajoissa, mieluummin ennaltaehkäisevinä kuin korjaavina toimenpiteinä. Preventiivisiin toimenpiteisiin kuuluu myös riittävän ohjaustuen järjestäminen sekä hyvin organisoitunut, oppilaan näkökulmasta toimiva moniammatillinen yhteistyö perusopetuksen aikana ja sen jälkeen erityisesti ammatillisen koulutuksen kanssa. Käytännön tasolla verkostoyhteistyön yhtenä ongelmana koetaan henkilökohtaisten tietojen luovuttaminen ja siinä ilmenneet erilaiset ohjeet ja käytännöt.

Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret tarvitsevat monenlaisia ja – tasoisia tukitoimia koko koulunkäynnin ja opiskelun ajan. Kaikilla koulutusasteilla yhdeksi tärkeäksi kysymykseksi on noussut se, tuetaanko perustyötä vai turvaudutaanko erityisiin hankkeisiin ja projekteihin. Asia on sellainen, joka vaatii kaikilla koulutuksen tasoilla pohtimista ja keskustelua. On huomioitava se tosiasia, että erityisoppijoiden määrä kasvaa vuosi vuodelta. Tämä puolestaan asettaa koko opetustyölle erityisiä vaatimuksia ja opetushenkilöstön ammatillisen profession uudenlaisten haasteiden eteen.

Tätä työtä on hahmoteltu ja rakennettu neljän peruskysymyksen kautta. Millainen merkitys koululla ja koulutuksella on yksilön identiteetin kehittymisen suhteen? Millä toimenpiteillä ja miten onnistuneesti voidaan nuorten siirtymistä perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen edistää? Millaisia edellytyksiä voidaan luoda koulutuksen keskeyttämisen vähentämiseksi? Miten opintojen keskeyttäminen voidaan tulkita eri toimijoiden kautta?

Ensisijaisena lähdemateriaalina olen käyttänyt opetusministeriön ja opetushallituksen työryhmämuistioita ja julkaisuja, jotka käsittelevät perusopetuksesta jatkokoulutukseen siirtymisen problematiikkaa. Lisäksi olen hyödyntänyt niitä tietoja, joita työssäni olen eri yhteistyötahojen kautta saanut. Erityisopettaja toimii hyvin tiiviissä yhteistyössä toisen asteen opilaitosten opinto-ohjaajien kuraattoreiden kanssa.

2. KOULUTUS JA UUDEN HYVINVOINTIVALTION POLITIIKKA

2.1 Koulutus hyvinvoinnin rakentajana

Tämän päivän globalisoituvassa maailmassa koulutuksesta on tullut avaintekijä menestykseen ja vaurauteen. Suomessa kuten muissakin pitkälle teollistuneissa maissa panostetaan kansalaisten perusopetukseen ja ammatilliseen koulutukseen. Suomessa kansalaisten oppiminen on viety niin pitkälle, että meillä on laissa määrätty *oppivelvollisuus*. Perusopetuslain 25 §:ssä todetaan, että ”Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia”. Samaisen lain 26 §:ssä tarkennetaan oppivelvollisuutta seuraavasti: ”Oppivelvollisen on osallistuttava tämän lain mukaisesti järjestettyyn perusopetukseen tai saatava muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot.” Laki myös velvoittaa oppivelvollisen huoltajan huolehtimaan oppivelvollisuuden suorittamisesta.

Vuonna 2004 opetusministeriön hallinnonalan menot olivat noin 6 miljardia euroa. Tästä summasta yleissivistävän koulutuksen osuus oli 1,8 mrd

euroa, yliopisto-opetuksen ja –tutkimuksen osuus n.1,3 mrd euroa ja ammatillisen koulutuksen osuus vajaat 0.6 mrd euroa. Määrärahat nousivat edellisestä vuodesta 3 prosenttia. Tällaisilla rah summilla rakennetaan suomalaista hyvinvointia ja edistetään sivistyksellisiä oikeuksia ja aktiivisen kansalaisuuden valmiuksia. (Koulutus ja kulttuuri 2004, s.28).

Kuinka taloudellinen panostus sitten näkyy suomalaisten koulutuksessa? Seuraavassa taulukossa tarkastellaan suomalaista 15 vuotta täyttäneitä väestöstä saadun koulutus pohjan osalta.

KOULUTUSASTE	15 VUOTTA TÄYTTÄNYT VÄESTÖ 4 299 635
Ei perusasteen jälkeistä koulutusta	38,1 %
Tutkinnon suorittaneita	61,9 %
Keskiasteen tutkinto	37,2 %
Korkea-asteen tutkinto	24,6

(Tilastokeskus 2004. Koulutilastot)

TAULUKKO 1. 15 vuotta täyttänyt väestö koulutusasteen mukaan 2003

Jos taulukon prosenttilukuja tarkastellaan absoluuttisina lukuina, niin vuoden 2003 lopussa oli suomalaisista suorittanut peruskoulun jälkeisen tutkinnon 2 660 000 joko lukiossa, ammatillisissa oppilaitoksissa, ammatikorkeakouluissa tai yliopistoissa.

Tämän työn kannalta relevanttia on myös tarkastella, miten ammatillisen koulutuksen puolella uusien opiskelijamäärien arvioidaan kehittyvän. Seuraavassa taulukossa nähdään vuosituhannen alkuvuosien oppilasmäärien kehitys ammatillisessa koulutuksessa. Lisäksi siinä voidaan huomata erityisopiskelijoiden määrän kehitys.

	2001 (toteutu- ma)	2004 (toteutu- ma)	2006 (arvio)
Opiskelijamäärä	121377	131242	133000
Josta erityisopiske- lijoiden määrä	9900 (8 %)	13978 (11 %)	15500 (12 %)

(http://budjetti.vm.fi/indox/tae/2006/he_2006.html)

TAULUKKO 2. Ammatillisen koulutuksen oppilaitosmuotoisen ja erityisopiskelijoiden määrän kehitys vv.2001-2006.

Opiskelijamäärien odotetaan kasvavan, mutta vuoden 2015 jälkeen niiden ennustetaan vähenevän ikäryhmien pienenemisen johdosta. Merkille pantavaa on erityisopiskelijoiden määrän selvä kasvu. Tämä tarkoittaa ilman muuta sitä, että toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa joudutaan yhä enemmän panostamaan erityisopetuksen kehittämiseen. Toimenpiteitä ovat opettajien kouluttaminen sekä erilaisten opetuksellisten järjestelyjen toteuttaminen (pienemmät opiskelijaryhmät, vaihtoehto-opiskelumallit jne).

2.2 Jälkiekspansiivinen regiimi

Jotta pystyisimme ymmärtämään tämän päivän hyvinvointivaltion tilaa ja *uudenlaisen hyvinvointivaltion politiikan* syntymistä ja kehittymistä, on tiedostettava jollakin ymmärryksen tasolla ne historialliset tekijät, jotka ovat vaikuttaneet suomalaisen hyvinvointivaltion transformaatioon. Suomalainen yhteiskunta koki 1990-luvulla sellaisia muutoksia, joista jokainen yksin olisi voinut musertaa pohjoismaisen hyvinvointimallin. Uusliberalismin tuulet saavuttivat pohjolan avoimen talouden merkeissä ja jälkiteollisen yhteiskunnan ilmentymänä, ennen kokematon lama ja valtava massatyöttömyys, liittyminen Euroopan Unioniin sekä liittyminen yhteisvaluuttaan. Suomea ja suomalaisia riepoteltiin oikein olan takaa.(Julkunen 2001, s.64).

Laman ja massatyöttömyyden seuraukset ovat näkyneet jo pitemmän aikaa tämän päivän suomalaisten - erityisesti lasten ja nuorten - hyvinvoinnissa. Irmeli Järventie toteaa Lasten hyvinvointi pohjoismaissa (2002) yhteenvedossa, että tutkimuksen tulokset eivät anna kovinkaan vakuuttavaa kuvaa pohjoismaisesta hyvinvointiyhteiskunnasta. Yleisprofiilit viittaavat ahdistus- ja masennusoireisiin sekä koulun käynnin raskauteen. Tutkijan mielestä lapsuuden yhteiskunnallinen maisema muuttui 1990-luvulla. Lapset elivät keskellä tätä rajua yhteiskunnallista muutosta. Perheet joutuivat ja edelleen joutuvat varsin raskaiden paineiden alle, ja lapsuutta suojaavat sosiaaliset suodattimet ja puskurit ovat vaurioituneet. (Järventie 2001, s.75)

Julkusen mukaan jälkiekspansiivinen regiimi on kaikkea muuta kuin sopuisaa ja tyyntä olotilaa. Päinvastoin, uuden hyvinvointivaltion politiikka ja hallinto on jatkuvaa pientä taistelua kansalaisten tarpeiden rajoittamisesta ja priorisoinnista ja menojen hallinnasta kestäväällä tavalla. (Julkunen 2001, s.292).

Suomalainen yhteiskunta on suurten muutosten ja haasteiden edessä. Lähimmän kahdenkymmenen vuoden aikana olemme tilanteessa, jolloin meillä on liian paljon eläkeläisiä ja liian vähän työntekijöitä. eli veronmaksajia. Sosiaali- ja terveysministeriön ennusteiden mukaan vuonna 2025 Suomessa olisi enemmän yli 65-vuotiaita suhteessa väestöön kuin missään muussa Euroopan maassa. Valtiosihteeri Raimo Sailaksen mukaan eläkeläisten määrän kasvu asettaa hyvinvointivaltion, koulutuspalveluineen ennen kokemattoman haasteen eteen. (SS.22.1.06).

Kaikesta ihmisen raadollisuudesta ja itsekkyydestä huolimatta tavoitteena on rakentaa sivistisyhteiskunta, jossa kaikilla yhteiskunnan jäsenillä on oikeus ja mahdollisuus kasvaa ihmisenä omien kykyjensä mukaisesti. Kaikilla suomalaisilla on tasavertainen mahdollisuus kouluttaa ja kehittää itseään elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti. (Koulutus ja tutkimus 2003-2008, s.15).

3. KOULUTUKSEEN LIITTYVÄÄ KÄSITTEISTÖÄ

Tänä päivänä kieli muuttuu koko ajan ja uusia sanoja ja käsitteitä ilmaantuu jatkuvalla syötöllä. Erityisesti uuden informaatioteknologian myötä on syntynyt valtava määrä uusia sanoja. Myös koulutuksen alalla on viime vuosina tuotu esille uusia ja hieman vaikeasti avautuvia käsitteitä. Puhutaan nivelvaiheista, koulutustakuusta, koulutuksen perusturvasta ja elinikäisestä oppimisesta. Mitä näillä käsitteillä itse asiassa tarkoitetaan ja halutaan ilmaista. Seuraavassa lyhyt kurkistus käsitteiden ihmeelliseen maailmaan.

3.1 Nivelvaihe

Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistiossa (2005:33) määritellään nivelvaihetta sellaiseksi vaiheeksi, jossa nuoret tekevät tärkeitä koulutusväyliä ja ammattiuraa koskevia ratkaisuja. Nivelvaihe voidaan ymmärtää pitempänä siirtymävaiheena, jonka aikana nuorelle pikku hiljaa selkeytyy oma suuntautumisensa ja pyrkimyksensä koulutus – ja elämänuransa suhteen. Tärkeää on huomioida tässä siirtymävaiheessa riittävä ja monipuolinen tuki – ja ohjaustoiminta erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kohdalla. (emt. s.10-11)

3.2 Koulutustakuu

Seuraavaksi tarkastellaan käsitettä koulutustakuu. Opetusministeriön kehittämissuunnitelmassa koulutustakuulla ymmärretään varsin laajoja asiakokonaisuuksia:

1. Peruskoulun jälkeisten jatko-opintojen turvaaminen koko ikäluokalle. Tavoitteena v.2008 on, että vähintään 96 % päättöluokan oppilaista aloittaa samana vuonna jossakin toisen asteen oppilaitoksessa tai lisäluokalla (10.luokalla).

2. Käynnistetään oppilaanohjauksen **kehittämishanke**, jossa painotetaan perusopetuksen ylempien vuosiluokkien oppilaanohjausta. Kehittämishankkeen tavoitteena on kehittää ohjauspalveluja perusopetuksen, lukio-koulutuksen, ammatillisen koulutuksen, työelämän, julkisen työvoimapalvelun ja nuorisotoimen välisenä yhteistyönä sekä henkilöstön koulutuksella. Lisäksi valmistellaan ratkaisuja, joilla tulisi taata oppilaanohjauksen korkea laatutaso ja riittävyys perusopetuksen ylempillä luokilla.
3. Lisäluokalla oppilaille luodaan mahdollisuus orientoivaan koulutukseen ammatillisessa oppilaitoksessa
4. Perusasteen päättäneiden oppilaiden pääsyä toisen asteen oppilaitoksiin turvataan kehittämällä opiskelijavalintoja. Vailla ammatillista koulutusta olevien nuorten pääsy koulutukseen turvataan opiskelijavalinnassa.
5. Nuorille, joilla ei ole jatkokoulutuspaikkaa, järjestetään yhdessä työvoimaviranomaisten kanssa seurantaa, neuvontaa sekä henkilökohtaista ohjausta.
6. Laaditaan selvitys, josta ilmenee nuorten hakeutuminen ja valikoituminen ammatilliseen koulutukseen sekä tiedot opintomenestyksestä ja keskeyttämisestä. Selvityksen tietoja käytetään mahdollisten jatkotoimenpiteiden aloittamiseksi.
7. Ammatillisessa koulutuksessa kehitetään opiskelijoiden ohjausta, opiskelumuotoja ja opintotukea tavoitteena koulutuksen loppuun saattaminen ja tutkinnon suorittaminen.
(emt.s. 20-23).

3.3 Koulutuksen perusturva

Seuraavaksi tarkastelemme mitä tarkoitetaan koulutuksen perusturvalla. Käyttämässäni lähteessä eli opetusministeriön kehittämissuunnitelmassa todetaan, että koulutuksen perusturvan toteutuminen on osa onnistunutta syrjäytymisen ehkäisyä. Mitä se sitten pitää sisällään? Kehittämissuunnitelmasta voidaan poimia neljän kohdan perusturvapaketti:

1. Jokaiselle Suomen kansalaiselle on sukupolvesta, asuinpaikasta, iästä, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta taattava koulutusmahdollisuudet.
2. Kaikkialla Suomessa on turvattava esi –ja perusopetuspalvelujen saavutettavuus. Oppimisvaikeudet tulee tunnistaa riittävän ajoissa, jotta niihin voidaan puuttua jo varhaisessa vaiheessa. Erityis –ja tukiopetusta tulee lisätä.
3. Peruskoulujen ja ammatillisten oppilaitosten välistä yhteistyötä kehitetään ammatilliseen koulutukseen pyrkivien nuorten ongelmien tunnistamiseksi ja ratkaisemiseksi.
4. Osallistumista tuetaan huomioiden erityisesti vähemmän osallistuvat ryhmät. Lisäksi arvioidaan oppilaan ja opiskelijan oikeuksien, koulutuksen saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumista sekä käytettävissä olevien toimenpiteiden tehokkuutta. (emt. s.19)

Koulutuksen perusturvassa on oleellista se, että jokaisella Suomen kansalaisella on oikeus saada kykyjään vastaavaa opetusta, jossa tulee vielä huomioida oppilaan ja opiskelijan opetukselliset erityistarpeet.

3.4 Elinikäinen oppiminen

Seuraavassa luodaan katsaus elinikäistä oppimista koskeviin näkökulmiin ja tulkintoihin. Elinikäisestä oppimisesta on maininta Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa. Sen 5 §:ssä mainitaan, että ammatillisen koulutuksen tavoitteena on tukea myös elinikäistä oppimista. Tässä tarkastelussa käytän lähteenä pääsääntöisesti dosentti Osmo Lampisen kirjaa Suomen koulutusjärjestelmän kehitys (2000).

Elinikäinen oppiminen on ollut koulutuspoliittisessa keskustelussa mukana jo yli kolmekymmentä vuotta. Käsite kuvaa omalla tavallaan sitä yhteiskunnallista ja erityisesti työelämän kehitystä, joka on ollut osittain jopa rajua läntisissä teollistuneissa yhteiskunnissa 1970-luvulta lähtien. Lampisen mukaan käsitteellä halutaan korostaa sitä seikkaa, ettei koulutus ja opiskelu suinkaan pääty nuoruusikään vaan jatkuu läpi elämän. Elinikäi-

nen oppiminen koulutuspoliittisena käsitteenä korostaa koulutusjärjestelmän avoimuutta ja palvelukykyä eri ikäryhmien kouluttamisessa. Olennaista on myös huomata, että käsitteellä tarkoitetaan koulutusjärjestelmän ulkopuolella tapahtuvaa oppimista ja sen merkitystä. Seuraavassa analysoidaan hieman tarkemmin elinikäisen oppimisen integroitumista osaksi koulutuspoliittista diskurssia. (emt.s.150-151)

Suomessa on 1970-luvulta lähtien käyty keskustelua ja ”vääntöä” elinikäisestä oppimisesta. On puhuttu jaksotaiskoulutusmallista, jatkuvasta koulutuksesta ja nyt tänä päivänä elinikäisestä oppimisesta. Ajan myötä elinikäisen oppimisen tulkinta on muuttunut. Enää ei painoteta koulutusta vaan enemmänkin oppimista. Painopiste on siirtynyt formaaliskoulutuksesta työ- ja vapaa-ajan elämään ja siellä tapahtuvaan oppimiseen. Puhutaan oppimisen edistämispolitiikasta, jota toteuttamaan on laadittu kuusiosainen strategia:

1. oppimisen perustan vahvistaminen
2. oppimismahdollisuuksien kirjon laajentaminen
3. opitun julkinen tunnustaminen
4. oppimispolkujen rakentaminen
5. opettajan ja kouluttajan taitojen ajantasaistaminen
6. kattavan oppimisen edistämispolitiikan luominen

(emt. s. 157)

Uuden vuosituhatvuoden alussa on koulutuspoliittisessa keskustelussa päästy jo niin pitkälle, että elinikäinen oppiminen ja koulutus nähdään laajana, muodollisen koulutusjärjestelmän ulkopuolellakin tapahtuvana prosessina. Työelämän ja koulutuksen vuoropuhelua on kehitettävä ja hyödynnettävä entistä enemmän, sillä automaation ja kehittyvän teknologian merkitys työelämän rakenteissa ja työtehtävissä korostuu yhtä voimakkaammin. Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (6§) todetaan, että ammatillisen koulutuksen tulee ottaa erityisesti huomioon työelämän tarpeet. Lakielmeinpä velvoittaa tekemään yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa. Voidaan ajatella, että työelämän kehitys ja transformaatio määrittää koko kou-

lutusjärjestelmän toimintaa ja koulutuspoliittista suunnittelua siinä määrin, että voidaan puhua välineellisestä koulutuspolitiikasta (education for policy). (emt. s. 17 ja 157).

4. TILASTOJA OPISKELUSTA JA KOULUNKÄYNNISTÄ

Opiskelun ja koulunkäynnin keskeyttäminen on aina valitettava asia. Toimenpiteenä se kertoo ainakin kolmesta asiasta: 1) opiskelija ei ole saanut tarpeeksi tietoa kyseisestä opiskelualasta, 2) opiskelijalla ei ole ollut motivaatiota opiskella kyseistä alaa, 3) jossain asiassa on epäonnistuttu. Kaikkinensa keskeyttämisen syyt ovat monenlaiset. Mikä on mennyt pieleen? Mitä ei ole tuotu esille? Mihin ei olla osattu varautua? Seuraavassa tarkastellaan tilastojen valossa tätä opiskelun ja opintojen keskeyttämistä. Opintojen keskeyttäminen ei aina merkitse totaalista lopettamista. Osa keskeyttäneistä jatkaa jossain toisella koulutussektorilla. Lukio-opinnot keskeyttänyt nuori saattaa jatkaa opintojaan ammatillisessa koulutuksessa. Kun tilastoissa huomioidaan myös nämä koulutussektoria vaihtaneet, niin keskeyttämisprosentit tietysti pienenevät.

4.1 Oppilasmäärät perusopetuksessa

Aluksi on syytä tarkastella oppilasmäärän kehitystä. Viime aikoina on paljon puhuttu peruskouluikäisten määrän laskusta. Tällä on tietysti merkitystä niin valtion kuin kuntienkin talouteen. Pienempi määrä oppilaita tarvitsee pienemmän määrän kouluja. Seuraava taulukko kuvaa hyvin lasten ja nuorten ikäryhmien kehitystä vuoteen 2020 saakka.

Ikäryhmät	2000	2010	muutos % 2000-10	2020	muutos % 2000-20
7-15 v.	580800	529400	- 8,8	504100	-13,2
16-18 v.	202600	199700	- 1,4	170800	- 15,7
19-21 v.	194200	198600	2,2	175200	- 9,8
Yhteensä	977600	927700		850100	

(Koulutus ja tutkimus2003-2008. s. 11)

TAULUKKO 3. Peruskouluikäisten ja nuorisoikäisten määrän kehitys 2000-2020

Ikäryhmät pienenevät, mikä taulukosta voidaan selkeästi havaita. Kouluikäisiä (7-16 v.) tulisi olemaan v. 2020 noin 76700 vähemmän kuin vuonna 2000. ja 7-21- vuotiaita kaikkiaan 127500 henkilöä vähemmän mitä vuonna 2000. Pienenevät ikäluokat vaikuttavat koko koulutusjärjestelmän kehittämiseen. Tänä päivänä kunnissa supistetaan kouluverkostoja, ja toisen asteen sekä kolmannen asteen koulutuspaikkoja ollaan karsimassa. Vuosina 2000-2004 peruskoulujen määrä väheni kaikkiaan 250:llä koululla Opetusministeriö kaavailee ammattikorkeakoulujen paikkoja supistettavan kymmenellä prosentilla, mikä merkitsee esimerkiksi Pohjois-Savossa 136 aloituspaikkaa vähemmän.. Samaan aikaan ollaan kuntaverkostoa uudelleen muotoilemassa, ja tämä ilman muuta vaikuttaa kuntayhtymien ylläpitämiin oppilaitoksiin. (Kumpulainen 2003. s. 21)

4.2 Päätötodistuksen saaneet

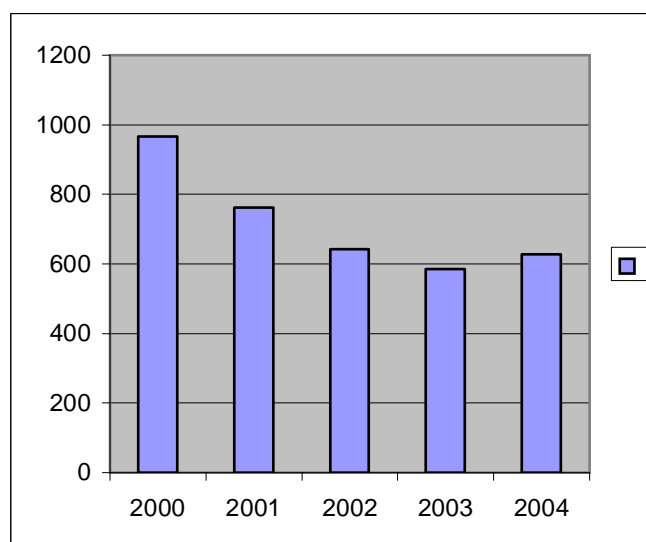
Peruskoulun loppuun suorittaminen on tämän päivän nuoren oikeus (ja velvollisuus). Ilman peruskoulun päästötodistusta ei nuori pysty rakentamaan oikein minkäänlaista järkevää opinpolkua ja elämänuraa itselleen. Valitettavasti osa nuorista ei jostain syystä saa tuota opinpolun ajokorttia itselleen. Seuraavassa taulukossa nähdään, mikä on päästötodistuksen saaneiden nuorten suhteellinen osuus koko ikäryhmästä

	2000	2001	2002	2003	2004
Perusopetuksen päättötodistus	65566	63518	61152	60526	63470
Päättötodistuksen saaneiden osuu- det (kevään 9- vuosiluokkien oppilas- määrästä)	98,5%	98,8%	99,0%	99,0%	99,0%

(Koulutuksen määrälliset indikaattorit 2005, s.31)

TAULUKKO 4. Perusopetuksen päättötodistuksen saaneiden määrä ja suhteellinen osuus koko ikäryhmästä vuosina 2000-2004.

Taulukosta huomataan, että vuosien 02-04 aikana päättötodistuksen saaneiden osuudessa ei ole tapahtunut muutosta. Seuraava kaavio osoittaa niiden oppilaiden määrän (absoluuttisena lukuna), jotka eivät saaneet päättötodistusta tarkasteltavana ajankohtana.

(Kumpulainen 2005, s. 31)

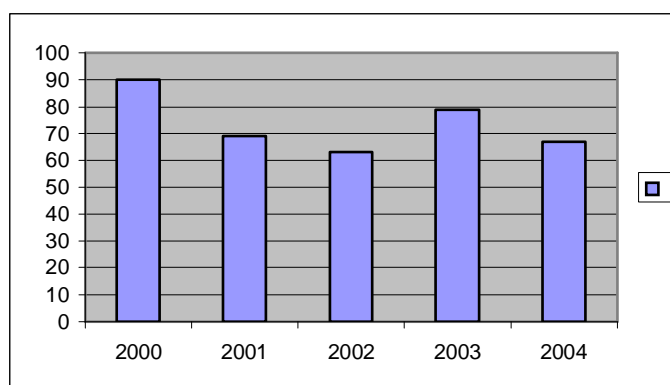
KUVIO 1. Päättötodistusta ei saanut.

Vuonna 2000 oli 967 oppilasta, jotka jäivät vaille päättötodistusta. Määrä laski aina vuoteen 2003 ollen tuolloin 586 oppilasta. Seuraavana vuonna määrä alkoi hieman nousta.

Kuinka paljon todella vuosittain jää ilman peruskoulun päättötodistusta on vaikea arvioida. Eri tilastot ja arviot antavat eri lukumääriä. Puhutaan noin 300-700 oppilaasta, jotka kuuluvat tähän ryhmään.

4.3 Perusopetuksen laiminlyöneet

Seuraava kaavio osoittaa niiden oppilaiden määrän, jotka ovat kokonaan laiminlyöneet oppivelvollisuutensa. Milloin ihminen luokitellaan oppivelvollisuutensa kokonaan laiminlyöväksi? Tilastokeskus määrittelee oppivelvollisuutensa laiminlyöneeksi sellaiset oppilaat, jotka eivät ole lukuvouden aikana lainkaan osallistuneet perusopetukseen. (Tilastokeskus 1994. s.19). Käyttämässäni lähteessä todetaan, että oppivelvollisuuden laiminlyöneet eivät ole saaneet perusopetuksen päättötodistusta. Edellä oleva kaavio osoitti, että niitä nuoria, jotka eivät ole saaneet päättötodistusta on huomattavasti enemmän, mitä tässä esitettävä kaavio antaa ymmärtää! Seuraavassa oppivelvollisuutensa kokonaan laiminlyöneet.

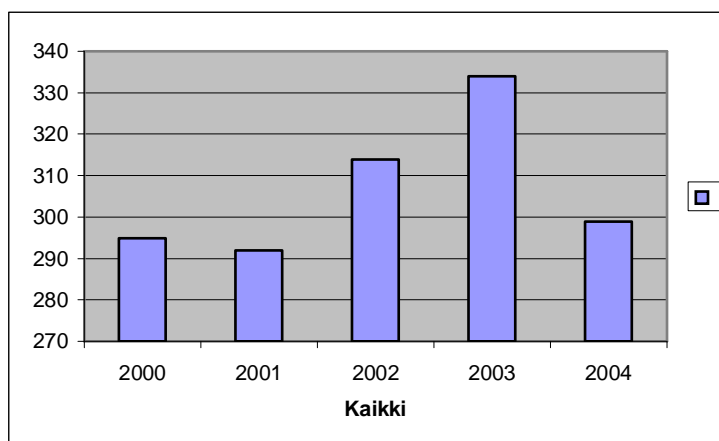

(Kumpulainen 2005, s. 32)

KUVIO 2. Oppivelvollisuutensa kokonaan laiminlyöneet.

Vuonna 2000 oppivelvollisuuden kokonaan laiminlyöneitä oli 90 ja vuonna 2004 heitä oli 67 eli 23 nuorta vähemmän. Vuosituhannen alkuvuosina määrät laskivat melko tasaisesti, mutta vuonna 2003 tapahtui yllättävä 16 nuoren lisäys. Tilanne on kuitenkin parempi, mitä se oli parikymmentä vuotta taaksepäin. Tuolloin 1987-1988 oppivelvollisuuden kokonaan laiminlyöneitä oli 167 ja 1990-luvun alussa vielä 120.

Oppivelvollisuuden laiminlyöneiden osuus hieman kasvaa, jos tarkastelua laajennetaan oppivelvollisuusiän ohittaneisiin erotodistuksen saaneisiin ja ilman erotodistusta koulunsa laiminlyöneisiin. Seuraavassa kaaviossa on yhteenlaskettu oppivelvollisuutensa laiminlyöneet sekä oppivelvollisuusiän ohittaneet nuoret. Oppivelvollisuuden ohittaneet jaetaan vielä 1) erotodistuksen saaneisiin ja 2) ilman erotodistusta koulunsa lopettaneisiin.

(Kumpulainen 2005, s.32)

KAAVIO 3. Perusopetuksen oppivelvollisuuden laiminlyöneet.

Vuosina 2002-2003 kaikkien oppivelvollisuutensa laiminlyöneiden määrä selvästi kasvoi pariin edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2004 oppivelvollisuuden laiminlyöneiden määrä taas laski selvästi. Yllättävän suuria vaihteluita määrissä on ollut. Tällainen epätasainen profiili herättää aina kysymyksiä ja mietteitä.

4.4 Toisen asteen opiskelupaikat

Siirtyminen toiselle asteelle on viime vuosina jonkin verran helpottunut. Hakijamäärät ovat hieman laskeneet sekä ammatilliseen että lukiokoulutukseen. Tämä ei ole vielä suuremmin näkynyt koulutus-paikkojen määrän vähentymisenä. Lukiopaikkojen suhteen määrä on jopa hieman noussut. Tosin Kuopiossa lakkautetaan tänä vuonna yksi lukio, jonka seurauksena 70 lukiokoulutuksen aloituspaikkaa häviää.

(Tietoja Kuopion lukoista lukuvuodelta 2005-2006.)

Perusopetuksen päättäneiden välitön sijoittuminen johonkin toisen asteen koulutukseen on noudattanut samanlaista kehityssuuntaa. Vuonna 2003 perusopetuksen päättäneistä nuorista sijoittui lukiokoulutukseen 55.1 % ja ammatilliseen koulutukseen 37 %. Opintojaan ei välittömästi jatkanut toisella asteella 8,0 % perusopetuksen päättäneistä.

Ammatillisen perustutkintokoulutuksen aloituspaikkoja oli vuonna 2005 tarjolla 59044. Aloituspaikkojen määrä kasvoi ajanjaksolla 2001-2005 noin 5.5 prosenttia. Suurin määrä aloituspaikkoja oli viime vuonna tekniikan ja liikenteen alalla 21263, ja pienin määrä humanistisella ja opetus-alalla 1165. Aloituspaikkoja on ollut riittävästi suhteutettuna nuorten ikäluokkaan. Laskettaessa lukion ja ammatillisen perustutkinto-koulutuksen nuorten koulutuksen aloituspaikat yhteen saadaan seuraavanlainen taulukko.

	2001	2002	2003	2004
16-18-vuotiaiden keskimääräinen ikäluokka	66172	64179	62455	62633
Lukion ja ammatillisen perustutkintokoulutuksen nuorten koulutuksen aloituspaikat	89264	88709	88471	89738
Aloituspaikat / 16-18-				

vuotiaiden keskimääräinen ikäluokka	1,35	1,38	1,42	1,43
-------------------------------------	------	------	------	------

(Kumpulainen 2005, s.69-72)

TAULUKKO 5. Nuorten koulutuksen aloituspaikat suhteessa 16-18-vuotiaiden keskimääräiseen ikäluokkaan.

Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistion mukaan suosituimpia koulutusaloja vuonna 2005 ovat olleet tekniikan ja liikenteen ala, sosiaali- ja terveysala sekä liikunta-ala. Vaikeinta oli päästä opiskelemaan farmasia-alalle sekä muuhun lääkehoitoon ja kauneudenhoitoalalle sekä viestintä- ja informaatiotieteisiin. Näihin oli ensisijaisia hakijoita yli kaksi kertaa enemmän mitä valittiin. (emt. s.52)

4.5 Jatkokoulutuksen ulkopuolelle jäävät nuoret

Seuraavaksi tarkastellaan tilastojen valossa sitä ongelmaa, kun nuoret jäävät jatkokoulutuksen ulkopuolelle. Seuraavassa taulukossa nähdään jatkokoulutuksen ulkopuolelle jäävien nuorten osuus.

	2000	2001	2002	2003	2006
Perusopetuksen päättäneiden määrä	66250	64000	61500	60850	66700
Jatkokoulutuksen ulkopuolelle jääneet	4600 7%	4350 6,8%	3600 5,8%	3400 5,5%	3350 5,0%

(Nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistio 2005. s54)

TAULUKKO 6. Jatkokoulutuksen ulkopuolelle jääneet nuoret.

Huomataan, että jatkokoulutuksen ulkopuolelle jäävien nuorten osuus on laskenut seitsemästä prosentista tuonne reiluun viiteen prosenttiin. Vuoden 2006 luvut ovat ennusteita. Jatkokoulutuksen ulkopuolelle jääminen heijastaa omalta osaltaan jonkinlaista kriittisyyttä koulutusjärjestelmän tarjoamia koulutusvaihtoehtoja kohtaan. Osalle tämä ulkopuolelle jättäytyminen on tietoista valintaa, osalle taas askel kohti syvenevää syrjäytymiskierrettä.

5. KOULUSTA, KOULUTUKSESTA, KOULUTUKSEN KESKEYTTÄMISESTÄ JA KESKEYTTÄMISEN SYISTÄ

Koulun merkitys ihmisen identiteetin muokkaajana ja kehittäjänä on valtava. Tuskin on liioitellusti todettu, että peruskoulu raamittaa ja muokkaa ihmisen loppuelämän. Peruskoulun päättöluokalla istuu monin tavoin erilainen nuori kuin kahdeksan vuotta aikaisemmin ekaluokalla kouluun aloitteleva pieni lapsi. Tässä välissä tapahtuu valtava määrä oppimista, valikoitumista, muokkautumista.

5.1 Koulun symbolinen järjestys

Koulun symbolinen järjestys muodostuu luokituksista, erotteluista, vastakkaisuuksista ja hierarkioista, joita sisältyy kouluasteisiin ja aloihin, koulun viralliseen ja epäviralliseen kulttuuriin, oppilasarviointeihin, opetussuunnitelmiin, arvosanoihin ja tutkintoihin. Symbolisen järjestyksen avulla opettajat ja oppilaat voivat jäsentää ja antaa merkityksen kouluun liittyville kokemuksille, ihmisille, asioille ja tapahtumille. Merkitysrakenteena ja käytäntöinä koulun symbolinen järjestys tuottaa oppilaille identiteettejä eli käsityksiä siitä, keitä he ovat ja millaisia he ovat oppijoina. (Antikainen 2003, s.260, Houtsonen 2000, s. 7-8).

Identiteetti voidaan ymmärtää sosiaalisessa interaktioprosessissa syntyneeksi ja jatkuvasti kehittyväksi minäkuvaksi. Sosiaalinen todellisuus on taas ihmisten rakentamaa ja luomaa ja muokkaamaa. Se muuttuu alati ja

saa erilaisia merkityksiä erilaisten sukupolvien kautta ja samalla erilaisten sosiaalisten ryhmien kautta. Koska ympäröivä sosiaalinen todellisuus muuttuu, muuttuu kulttuurin symbolinen järjestys. Tätä kautta voidaan ajatella, että myös koulujärjestelmän symbolinen järjestys muuttuu. Kuitenkaan koulun symbolinen järjestys harvoin on ristiriidassa kulttuurisen symbolisen järjestyksen kanssa. Yhteiskunnan sosiaalinen koostumus erilaisina sosiaalisina ryhminä (luokkarakenne) heijastuu koulun symboliseen järjestykseen. Koska symbolinen järjestys on erojen ja hierarkioiden järjestys, jäsentää tämä luokittelujärjestelmä opettajien ajattelua ja arviointia suhteessa oppilaisiin, jotka taas tulevat erilaisista sosiaalisista lähtökohdista. Koulussa (koulutuksessa??) ei arvioida pelkästään oppilaan akateemisia taitoja vaan arviointi käsittää oppilaan kokonaisolemuksen (habituksen), johon kuuluvat käytös, puhe jopa ulkoinen olemus. Nämä taas kertovat oppilaan perhetaustasta, sukupuolesta ja sosiaaliluokasta. Karkeasti ilmaisten, hyvien ja rikkaiden perheiden lapset ja nuoret saavat parempia arvosanoja kuin köyhien ja huonojen perheiden lapset ja nuoret. Koska koulu on yhteiskunnan virallinen instituutio, sen suorittamalla toimenpiteillä ja arvioinneilla on ainakin tähän asti vielä ollut legitiimi arvo ja oikeutus.

(Houtsonen 2000, s.14-15, 28-29)

Kuten tässä työssä tullaan jäljempänä huomaamaan, oppilaat eivät suinkaan ole koulun symbolisen järjestyksen passiivisia uhreja. Koulun tarjoama ”huonon oppilaan” tai ”käytännöllisen oppilaan” identiteetti eivät ymmärrettävästi tällaisen leiman saaneita nuoria aina tyydytä. Moni heistä pyrkii rakentamaan myönteistä minäkuvaa koulun ulkopuolisilla areenoilla, harrastuksissa, työelämässä, vapaa-ajalla tai sitten uusien oppimisympäristöjen kautta ja avulla. Osa nuorista taas omaksuu turhankin voimakkaasti ”huonon oppilaan” identiteetin, ja sen varjolla jättäytyään koulutuksen ja koko koulutusjärjestelmän ulkopuolelle. (Houtsonen 2000, s.45).

Monet tutkimukset osoittavat, että syrjäytyminen on jollain tavoin periytävää. Työttömien ja huonon koulutuksen omaavien vanhempien lapset

ovat alttiimpia omaksumaan ”huonon oppilaan ” identiteetin ja täten ovat myös helpommin jättäytymässä koulutuksen ulkopuolelle. He uusintavat omaa kulttuurellista perintöään omilla valinnoillaan. Tätä prosessia voidaan myös kuvata Anthony Giddensin (1984) kehittämällä homeostaattisella silmukalla.

5.2 Sukupolviyksiköt

Suhtautuminen koulutukseen näkyy eri sukupolvien arvostuseroina. Vanhempi sukupolvi on kokenut koulutuksen ihanteena tai välineenä kun taas tämän päivän nettisukupolvi voi kokea koulutuksen ja yleensä koulun itsestäänselvytytenä. Koulutuksen kokeminen itsestäänselvytytenä viittaa siihen, että koulutuksen lumo on postmodernissa yhteiskunnassa kadonnut. (Kauppila 2002, s.3-4, s.15).

Sukupolviyksiköt (sukupolvifraktioita) syntyvät silloin kun eri sukupolviyksiköt tulkitsevat saman avainkokemuksen toisistaan poikkeavalla tavalla. Koulutuksen merkityksen suhteen koulutussukupolvi jakautuu eri fraktioihin siten, kuinka sen edustajat käyttävät koulutusta oman elämäntapansa ja elämäntapansa rakentamiseen. Osaltaan uusliberalistinen ideologia heijastuu myös tämän päivän nuorison jakautumisena erilaisiin fraktioihin. Juha Kauppila (2002) esittää väitöskirjassaan Antikaisen ja Harisen (2002) hypoteesia lainaten nuorimman sukupolven neljää eri sukupolviryhmää:

- nuoret, jotka ovat tai ovat tulossa korkeasti osaaviksi ja kunnianhimoisiksi.
- nuoret, jotka käyttävät koulutusta ”yhteiskunnallisen tai henkilökohtaisen unelman toteuttamiseen”.
- nuoret, joille ”koulu on turvapaikka”, joka estää työttömäksi tai luuseriksi leimautumisen.
- nuoret, jotka ovat syrjäytymässä.

(emt.s.17)

Aikaisemmin oppilaan suhde opettajaan ja koko kouluinstituutioon pohjautui aivan toisella tapaa kerrostuneeseen sukupolvienväliseen suhteeseen. Opettaja edusti ensisijaisesti aikuisten maailmaa. Hän sääтели yhdessä vanhempien kanssa nuoren asteittain tapahtuvaa sisäänpääsyä tähän aikuisten todellisuuteen. Kaikkinensa aikuisten maailma oli etäisempi ja samalla halutumpi. Oppilaiden käsitys koulutodellisuudesta ja omasta roolistaan siinä oli sidoksissa perinteiseen identiteettimalliin. Koulu hyötyi perinteisten sukupolvisuhteiden antamasta ilmaisesta tuesta. (Ziehe 1991, s.165-166).

Nykyajan koululaisen täytyy sietää koulun arkityötä ja oppilaan toive on tulla jätetyksi rauhaan. Koulu on menettänyt auramaista sädekehäänsä ja tämän seurauksena koulun toiminta on alkanut näyttää alastomalta, pitkästyttävältä, absurdilta ja vieraalta. Tätä tyhjiötä ei voida täyttää millään erityisjärjestelyillä tai tekniikalla, ei millään didaktisella erikoistumisella tai muulla opettajan opetuskäyttäytymisen hienosäädöllä. (Ziehe 1991, s.169).

5.3 Oppimisen ongelmia

Aina kun ihminen jättää jonkun asian kesken, aletaan etsimään syitä ja syyllisiä. Kun opiskelija tai oppilas jättää opinnot kesken, etsitään syitä ja syyllisiä. Useimmiten syyt ja syyllinen löydetään itse keskeyttäjästä ja hänen lähiympäristöstään. Erityisopettajan työssä kohtaa hyvin monenlaisia oppilaita. Suurin osa selviytyy koulunkäynnistään ilman suurempia ongelmia. Osalle oppilaista taas koulunkäynti tuottaa enemmän tai vähemmän vaikeuksia. Vaikeuksien ja ongelmien syyt ovat moninaiset. Opetustyössä on hyvä jollain tavoin tiedostaa niitä oppimista vaikeuttavia tekijöitä, joita tämän päivän lapsilla ja nuorilla yhä enemmän esiintyy.

Erilaisia oppimisvaikeuksia esiintyy 5-20 prosentilla kouluikäisistä riippuen miltä näkökulmalta asiaa tarkastellaan. Näistä noin 5- 8 prosentilla

oppimisvaikeuksien lähtökohtana ovat kognitiivisissa toiminnoissa ilme-
nevät häiriöt, joiden taustalla katsotaan olevan poikkeava aivojen toimin-
nallinen järjestyminen. Yleisimmät neurokognitiiviset häiriöt ovat

- tarkkaavaisuuden,
- lukemisen (dysleksia),
- laskemisen (dyskalkulia),
- kielen (dysfasia) ja
- motorisen koordinaation vaikeudet.

Osalla oppimisvaikeudet johtuvat heikosta opiskelumotivaatiosta, tehot-
tomista opiskelutottumuksista sekä emotionaalisista ongelmista.

Erityisiä oppimisvaikeuksia tutkittaessa on huomattu, että oppimisvaike-
uksiin liittyvät ongelmat usein kasautuvat, jonka seurauksena heikentyy
yleisten valmiuksien ja taitojen taso kuin myös opiskelumotivaatio. Jokai-
nen ymmärtää, miten tärkeää on osata huomioida erilaiset oppimisen eri-
tyisongelmat. Oppilaan ja opiskelijan kannalta on ensiarvoisen tärkeää
tunnistaa riittävän varhaisessa vaiheessa ne ongelmat, jotka häiritsevät
täysipainoista opiskelua ja koulunkäyntiä. Yhtä tärkeää on tiedostaa ja
osata käyttää niitä keinoja, joiden avulla voidaan minimoida ongelmasta
koituvat haitat. Kyse on ihmisen koko elämänkaarta koskettavasta asiasta..
(Lyytinen 2002. s.10-17, s.41).

Tarkkaavaisuuden ongelmat ovat lukiongelmiensä ohella toinen yleinen
kouluvaikeuksien aiheuttaja. Tutkimusten mukaan suomalaisista pojista
noin kuudella prosentilla ja tytöistä noin neljällä prosentilla esiintyy tark-
kaavaisuuden ongelmia. Ongelmat näkyvät ylenmääräisenä motorisena
vilkkauteena tai tarkkaamattomuutena. Suomalaiseenkin kielenkäyttöön on
jo iskostunut kirjainyhdistelmä ADHD eli attention deficit hyperactivity
disorder. ADHD – käsitteeseen liittyy ryhmä ongelmia, joita kuvataan kä-
sitteillä *tarkkaamattomuus*, *ylivilkkaus*, *impulsiivisuus*, *levottomuus* ja *hii-
ritsevä käyttäytyminen*. Pelkästään tarkkaavaisuuteen liittyvistä ongelmis-
ta käytetään lyhennettä ADD eli attention deficit disorder.

Tarkkaavaisuuden syitä on tietysti tutkittu ja tulosten kautta voidaan todeta, että harvoin häiriöiden lähtökohtana on aivovaurioon liittyvä neurologinen tekijä. Sen sijaan on havaittu, että on olemassa selviä merkkejä epätyypillisestä aivotoiminnan organisoitumisesta ja pienistä kehityksellisistä anatomiaeroista (biologiset syyt, synnytyksestä johtuvat syyt). Lisäksi ruoka-aineallergiat voivat saada aikaan häiritsevää käyttäytymistä. (Lyytinen 2002 .s.43-44).

5.4 Koulutuksen keskeyttämiseen liittyviä tekijöitä

Katja Komosen tutkimuksen (2001) kohteena olivat ammatillisen koulutuksen keskeyttäneet, mutta koulutuksen myöhemmin uudelleen aloittaneet nuoret. Keskeyttäminen voidaan tulkita monella tavoin ja sitä voidaan tarkastella yksilön, oppilaitoksen tai koko koulujärjestelmän kannalta. Komonen tarkastelee keskeyttämistä kahdesta eri aspektista käsin:

- 1) keskeyttäminen koulutuksesta toiseen siirtymisenä,
- 2) keskeyttäminen koulutusjärjestelmästä irtaantumisenä.

On huomattu, että koulunkäyntiin, opiskeluun koulutussuunnitelmiin ja –valintoihin vaikuttaa hyvin merkittävästi oppilaan / opiskelijan sosiaalinen tausta. (Nurmi. 1998, s.22). Millaisia yhteisiä tekijöitä eri tutkimuksissa on sitten löydetty, kun koulunkäynti ja opiskelu on jäänyt kesken:

- vanhempien alhainen koulutustaso ja sosiaaliluokka
- kodin vähäinen tuki lasten ja nuorten koulunkäyntiä kohtaan
- koulun keskiluokkainen kulttuuri , koulu itsessään toimintaympäristönä tuottaa keskeyttämistä
- tietoinen kapinointi koulukeskeistä kulttuuria kohtaan

Joidenkin tutkimustulosten perusteella alemmista sosiaaliluokista tulevat oppilaat keskeyttävät koulunsa keskimäärin kaksi kertaa useammin kuin keskiluokkaisista perheistä lähtöisin olevat oppilaat. (Komonen 2001, s.48-50).

Seuraavassa taulukossa nähdään tämä vuosituhanen alun tilanne koulutuksen keskeyttäneiden osalta.

	2001 toteutus	2003 toteutus	2006 tavoite
Ammatillisen koulutuksen kokonaan keskeyttävät, joista osa kuitenkin sijoittuu muualle koulutusjärjestelmään	13,2 %	11,4 %	10,0
Ammatillisen koulutuksen kokonaan keskeyttävät, jotka eivät sijoitu muuallekaan koulutusjärjestelmään	11,7 %	10,2 %	9,0 %

(http://budjetti.vm.fi/indox/tae/2006/he_2006.html)

TAULUKKO 7. Perustutkintoon johtavan koulutuksen keskeyttäminen

Koulutuksen kokonaan keskeyttäneiden määrä on hieman laskussa, joten parempaan suuntaan ollaan nyt menossa.. Jos taas keskeyttäneiden määrää verrataan vuoden 1985 tilastoihin, joutuu tämän päivän tilanne hieman erilaiseen valoon. Tuolloin ammatillisissa oppilaitoksissa keskeytti opintonsa 8,3 prosenttia ja vuonna 1992 määrä oli vielä vähemmän 7,8 prosenttia.

5.5 Millaisia keskeyttäjiä

Suomessa keskeyttämistä ollaan tutkittu 1960-luvun lopulta lähtien. Viime vuosina tutkimuksen kohteeksi ovat tulleet ammatilliset oppilaitokset ja niissä tapahtuva opiskelun keskeyttäminen. Yleisesti voidaan todeta, että keskeyttäminen on tämän vuosituhanen alussa hieman laskenut, mutta silti liian moni edelleen keskeyttää opintonsa. Kuka keskeyttää ja miksi? Kysymykseen ei voida onneksi kovin tarkasti vastata, jos ollenkaan. Mutta on olemassa erilaisia inhimillisen elämän tekijöitä, jotka aiheuttavat

esimerkiksi koulutuksen keskeyttämistä. Komonen jakaa keskeyttäjät keskeyttämishetken elämäntilanteen perusteella:

- määrääikaista keskeyttämistä anoviin (sairaus, raskaus, asevelvollisuus)
- toiseen koulutukseen vaihtaviin (toiselle opintolinjalle tai toiseen opilaitokseen kesken lukuvuoden meneviin)
- varsinaisiin keskeyttäjiin, joilla ei ole tietoa toisesta opiskelupaikasta.

(Komonen 2001. s.45-47).

Tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijoista 5,7 prosenttia keskeytti opinnot eikä jatkanut missään tutkintoon johtavassa koulutuksessa lukuvuoden 2002-2003 aikana. Seuraavassa taulukossa nähdään koulutussektoreittain keskeyttäneiden määrät (%).

Koulutussektori	Keskeytti opinnot omassa koulutussektorissaan (%)	Vaihtoi koulutussektoria (%)	Keskeytti kokonaan tutkintoon johtavan koulutuksen (%)
Lukiokoulutus	3,7	1,7	2,0
Ammatillinen koulutus	11,3	1,2	10,1
Ammattikorkeakoulutus	8,2	2,0	6,2
Yliopistokoulutus	5,0	0,5	4,5
Yhteensä	7,0	1,3	5,7

(Koulustilastot 2005. Tilastokeskus)

TAULUKKO 8. Keskeyttäneiden määrä koulutussektoreittain 2002-2003

Kuten taulukosta huomataan, ammatillisessa koulutuksessa on keskeyttäneiden määrä suurin. Tämä ongelma on tiedetty jo pitemmän aikaa, mutta mitään kovin konkreettisia toimenpiteitä ei asian suhteen ole tehty. Mielenkiintoista nähdä jatkossa, kuinka niveltöryhmän mahdollisesti toteutuvat kehittämistoimenpiteet vaikuttavat tähän asiaan.

5.6 Keskeyttäminen rakennuskeinona

Usein keskeyttäminen mielletään epäonnistumiseksi, koulukielteisyydeksi ja keskeyttäjän kannalta huonoksi vaihtoehdoksi. Tätä se varmaan on monen nuoren kohdalla. Tällöin voidaan puhua niin sanotuista riskikeskeyttäjiä, jotka ovat ajautumassa marginaaliin jo peruskoulun aikana tai sitten viimeistään hakeutuessa jatko-opintoihin. Näiden nuorten kohdalla keskeyttäminen merkitsee koulujärjestelmästä irtaantumista ja koulutusmarkkinoilta syrjäytymistä. Asia voidaan myös ilmaista seuraavasti:

” On luonnollista, että vähimmän mahdollisen koulutuksen varaan jääneet ja sen lisäksi ehkä työnjaostakin syrjäytyneet katsovat koulutuksen tarjoamia mahdollisuuksia omasta näkökulmastaan. Heidän epäluottamuksensa on ennen muuta sitä, etteivät he näe koulutusjärjestelmää itselleen sopivana keinona menestykseen. Siksi se ei ole heidän luottamuksena ja ponnistelujensa arvoinen.”

(Paikalliset ratkaisut globaaleihinkin ongelmiin 2001, s.64)

Komosen tutkimuksessa nousi myös esille asian toinen puoli. Keskeyttäminen ei aina tarkoita koulukielteisyyttä ja epäonnistumista. Tutkimuksessa löytyi nuoria, jotka ovat viihtyneet ja menestyneet hyvin koulussa ja silti keskeyttivät opintonsa. Näiden nuoren kannalta keskeyttäminen voi olla myönteinen asia, koska sen kautta hän voi luoda itselleen merkityksellisen elämänuran. Tällöin keskeyttämistä on syytä tarkastella nuoren koulutus –ja elämänuraan liittyvänä osana, jonkinlaisena rakennuskeinona, joka on hallittua toimintaa. (Komonen 2001 s.226).

5.7 Kolme erilaisista keskeyttämisprosessia

Tutkimuksessaan Komonen kuvaa kolmea erilaista keskeyttämisprosessia.

1) Keskeyttäminen elämän kriisiytymisenä, 2) keskeyttäminen oppilaan ja koulun yhteentörmäyksenä ja 3) keskeyttäminen koulujärjestelmästä irtaantumisenä ja kiinnittymisenä vaihtoehtoisiin aikuistumisprosesseihin.

Keskeyttäminen elämän kriisiytymisenä

- ongelmien keskeisimmät syyt ja merkitykset ovat koulun ulkopuolelle, elämännhallinnassa
- kyse on lumipalloefektistä, jossa perheen ja lähiympäristön ongelmat vaikuttavat kielteisesti koulunkäyntiin (yksinhuoltajuus, vanhemman kuolema, alkoholismi ja avioero)
- kaksijakoinen koulutuspolku, alakoulussa kokemukset koulusta yleensä myönteisiä kun taas yläkoulun puolella nuoret koetaan ongelmaoppilaiksi
- kouluun suhtaudutaan välinpitämättömästi, koulussa koheletaan ja kapinoidaan opettajia vastaan
- ammatillinen koulutus itsestään selvä vaihtoehto, jossa kuitenkin jatkuu ns. toimimaton oppimisen malli ja muut sosiaaliset ongelmat (alkoholi ym.)
- lopulliseen keskeyttämiseen vaikuttavat opiskeltavan alan kiinnostamattomuus, ongelmat kotona ja ihmissuhteissa, kavereiden esimerkki.

(Komonen 2001. s.120-133)

Keskeyttäminen oppilaan ja koulun yhteentörmäyksenä

- keskeyttäminen liittyy näiden oppilaiden osalta koulujärjestelmän sisälle, oppilaan ja koulun väliseen yhteentörmäykseen
- peruskoulussa oppilaat luokiteltu epäonnistujiksi, poikkeaviksi, häiriököiviksi ongelmaoppilaiksi, joille koulunkäynti on tylsää eikä jaksa kiinnostaa
- oppimiskokemukset ovat huonoja ja erilaiset kouluvaikeudet kasaantuvat
- ammatinvalintaohjaus ei kiinnosta, ja koulutusvalintaa leimaa ajelehtiminen ammatilliseen koulutukseen – koulutus ei kiinnity identiteettiin
- ammatillisessa oppilaitoksessa poissaolot alkavat pian näkyä ja haluttomuus opintoja kohtaan kasvaa, mikä johtaa opiskelun keskeyttämiseen (melko pian opintojen alkamisen jälkeen)

- näillä nuorilla hallitsevan piirteenä vahva työkuulttuuriin sitoutuminen ja heikko sitoutuminen koulukulttuuriin
- yleensä työväenluokkaisen taustan omaavia nuoria, joille koulutus ei tarjoa kokemuksellisesti merkittäviä oppimiskokemuksia.

(Komonen 2001. s.133-146)

Keskeyttäminen koulujärjestelmästä irtaantumisena ja kiinnittymisenä vaihtoehtoisiiin aikuistumisprosesseihin

- nuoret eivät halua syystä tai toisesta jatkaa koulunkäyntiään tai eivät ole päässeet haluamaansa koulutukseen
- nuorten aikuistumisprosessi ei kulje vallitsevan formaalin koulutusjärjestelmän ehdoilla ja kautta, vaan nuoret haluavat kulkea ”omia polkujaan”, vaihtoehtoisia oppimisympäristöjä käyttäen kohti aikuisuutta ja yhteiskunnan täysjäsenyyttä
- koulutuksen keskeyttäminen irtaannuttaa formaalista koulutusinstituutiosta ja mahdollistaa kiinnittymisen ja valikoitumisen vaihtoehtoisiiin aikuistumispyrkimyksiin
- nuorten kouluhaluttomuus ei välttämättä merkitse työhaluttomuutta eikä koulusopeutumattomuus työsopeutumattomuutta
- nuoret haluavat käyttää vaihtoehtoisia oppimisympäristöjä oman identiteetin rakentamisessa (Komonen 2001.s.146-147)

6. TOIMENPITEITÄ JA HANKKEITA HARHAPOLULLE MENEMISEN ESTÄMISEKSI

6.1 Kehittämistoimenpiteillä koulutustakuun tavoitteisiin

Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistiossa (2005:33.) asetetaan tavoitteeksi, että vuonna 2008 siirtyy perusopetuksesta välittömästi jatkokoulutukseen 97 prosenttia päättöluokan oppilaista. Vastaava tavoite vuodelle 2010 on 97,5 prosenttia.

Opetusministeriön kehittämissuunnitelmaan verrattuna vuoden 2008 tavoitetta on nostettu prosentilla.

Tilastointia tarkennetaan ja laajennetaan. Opetusministeriö ja Tilastokeskus neuvottelevat siitä, että opetushallinnon alaiset tutkintoon johtamat toisen asteen koulutukset saataisiin henkilötunnuspohjaisen tilastoinnin piiriin. Näin voitaisiin saada parempi ja kattavampi kuva siitä, miten perusopetuksen päättävät nuoret sijoittuvat. Samalla liitetään perusopetuksen lisäopetus henkilöpohjaiseen tilastoinnin piiriin. Lisäksi yhteishakurekisterin tilastoaineistoon lisätään tiedot hakeutumisesta ja valitukse tulemisesta yhteishaun ulkopuolelle kuuluvaan koulutukseen sekä myös valmistavaan koulutukseen. (emt.s.75).

Kehittämistyöryhmän suunnittelemissa toimenpiteillä katsotaan olevan mahdollista päästä koulutustakuun tavoitteenasettelun mukaisiin tavoitteisiin. Näistä kehittämistoimenpiteistä osa on valtakunnallisia tehtäviä, joista vastaavat opetusministeriö ja Opetushallitus. Osa toimenpiteistä kuuluu kouluille ja oppilaitoksille sekä työpajoille. Nivelvaiheen toimivuutta ovat myös rakentamassa ja kehittämässä monet yhteisöt ja järjestöt, joille kuuluu luonnollisesti osavastuu kehittämis-toimenpiteistä Työryhmän kehittämistoimenpiteitä on paljon ja ne ovat hyvinkin laajoja ja koko koulutusjärjestelmää koskevia. Kehittämistoimenpiteet on ryhmitelty kolmeen pääryhmään:

1. Perusopetusta ja lisäopetusta koskevat kehittämistoimenpiteet
2. Toisen asteen ammatillista ja yleissivistävää koulutusta koskevat kehittämistoimenpiteet
3. Vapaan sivistystyön oppilaitoksien sekä yhteishaun ulkopuolelle jäävän koulutuksen kehittämistoimenpiteet.

On syytä mainita, että perusasteen kouluissa kuin myös toisen asteen oppilaitoksissa sekä järjestöjen ja muiden toimijoiden kesken kehitetään jat-

kuvasti erilaisia hankkeita ja projekteja nuorten pääsemiseksi toisen asteen opintoihin kiinni ja keskeyttämisen estämiseksi.

6.2 Perusopetusta ja lisäopetusta koskevat kehittämistoimenpiteet

6.2.1 Syrjäytymisvaarassa olevat oppilaat

Opettajia koulutetaan syrjäytymisen uhkaan viittaavien ongelmien havaitsemiseen ja varhaiseen puuttumiseen. Tässä asiassa koulutuksen kentällä on paljon asiantuntemusta, jota näissä koulutuksissa hyödynnetään.

Kehitetään toiminnallisia ja työpainotteisia opetus – ja työskentelymuotoja erilaisista ongelmista kärsiville oppilaille. Tällaisilla toimenpiteillä yritetään edistää perusopetuksen loppuun suorittamista ja samalla vähentää koulupudokkaiden määrää. Samalla varmistetaan nivelvaiheen koulutus – ja uravalinnan onnistumista. Lisäksi tietysti tarpeen mukaan tarjotaan pienluokkaopetusta. Kustannuksiltaan tällainen ”lisä” tulee opetusministeriön mukaan olemaan 5.2 milj.euroa. (emt. s.76-77)

Syrjäytymisvaarassa oleville sekä tehostettua tukea ja ohjausta tarvitseville päättöluokan oppilaille laaditaan yhdessä kodin kanssa henkilökohtainen jatkokoulutus – ja urasuunnitelma. Se on jonkinlainen työväline nivelvaiheen siirtymäsuunnittelussa ja sen avulla pyritään helpottamaan yhteistyötä eri koulutusmuotojen ja tahojen välillä. Suunnitelman konkreettinen tekovastuu ja toteutus on koululla ja siellä joko oppilaanohjaajalla tai luokanvalvojalla.

Poissaoloihin tulee puuttua välittömästi. Kouluissa ei hyväksytä aiheettomia poissaoloja. Useassa koulussa on poissaoloseuranta siirretty tietokoneelle. Kun oppilas on poissa, hänet merkitään välittömästi poissaoleeksi tietokoneella olevaan poissaolorekisteriin. Jos oppilaan kotona on nettiyhteyksimahdollisuus, voivat vanhemmat vaikkapa aamupäivällä tarkistaa, onko heidän lapsi ollut tunneilla. Järjestelmä toimii hienosti. Vanhemmat seuraavat kohtuullisen hyvin lastensa poissaoloja. ((emt.s.76-80)

6.2.2 Oppilaanohjausta kehitetään

Oppilaanohjausta lisätään siten, että perusopetuksen oppilaalla on oikeus saada henkilökohtaista oppilaanohjausta keskimäärin kaksi tuntia vuodessa. Tästä koituu lisärahoitusta vuosittain 5 milj. euroa vuodesta 2006 alkaen.

Oppilaanohjauksen työmenetelmänä käytetään oppilaan oman jatko-opintosuunnitelman rakentamista. Työelämän ja eri ammattien tutuksi tekeminen tulee aloittaa perusopetuksen alkuvaiheessa. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö tulee aloittaa hyvissä ajoin. Yhteistyö eri oppilaitosten kanssa opintojen - ja uranvalinnanohjauksen suunnittelussa on tärkeää. Opetuksen järjestäjiä kannustetaan alueelliseen yhteistyöhön ja kehittämään eri toimintamuotoja myös työvoimatoimistojen ja nuorten työpajojen kanssa. (emt.s.77)

6.2.3 Lisäopetus

Lisäopetusta lisätään siten, että valtakunnalliseksi oppilasmäärätavoitteeksi on asetettu 3000 lisäopetuspaikkaa. Vuonna 2004 oppilasmäärä oli 2350. Näistä noin neljäsosa opiskeli kansanopistoissa. Lisäopetus säädetään nuoren *subjektiviseksi oikeudeksi* sitä tarvitseville ja samalla velvollisuudeksi kunnille. Kuntien tulee selvittää lisäopetuksen tarve ja laatia suunnitelma, miten opetusta haluavalle nuorelle lisäopetusta järjestetään. Lisäopetuksessa hankittua tieto-taitoa tulee enemmän hyväksilukea toisen asteen koulutuksessa. Oppilaat voivat edelleen korottaa perusopetuksen arvosanoja. Lisäopetukseen voivat hakeutua ne henkilöt, jotka ovat saaneet perusopetuksen päästötodistuksen samana, edellisenä tai sitä edellisenä vuotena.

Lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa valtionosuuden määräytymiseen vaikuttavien opiskelijamäärien laskentapäivät ovat saman kalenterivuoden tammikuun ja syyskuun tilastointipäivät. Lisäopetusta koskevia rahoitussäännöksiä muutetaan vastaamaan lukio - ja ammatillisessa koulutuksessa käytettyä menettelyä. (emt.s.78).

6.3 Toisen asteen ammatillista ja yleissivistävää koulutusta koskevat kehittämistoimenpiteet

6.3.1 Yleistä

Ammatillisen koulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteita muutetaan ja tarkistetaan siten, että turvataan erilaisten ryhmien koulutukseen pääsy. Hakiessaan tutkintoon johtavaan koulutukseen nuori hyötyy perusopetuksen lisäopetuksen suorittamisen lisäksi niin sanotuista valmistavista koulutuksista. Asiaan on tulossa säädösmuutos.

Ammatillisen koulutuksen keskeyttämisen vähentämiseen tähtäävän toimenpideohjelman jatkuvuus on turvattava. Tätä varten esitetään, että vuodesta 2007 lukien opetusministeriön määräraha-kehkeykseen huomioidaan noin 3 milj. euroa vuodessa. Keskeyttämisen vähentämiseen tähtääviä toimia toteutetaan vuoden 2006 loppuun asti Euroopan sosiaalirahaston rahoituksella. ((emt.s.81-82)

Opintotukea kehitetään ja opintotuen ehtoja parannetaan. Toisen asteen opintotukea kehitetään asteittain seuraavasti:

- opintotuen vähimmäismäärä korotetaan lapsilisän tasolle (vanhempien luona asuvat ja 17 - vuotiaat itsenäisesti asuvat)
- lapsilisän tasoinen opintoraha myönnetään ilman vanhempien tuloihin perustuvaa tarveharkintaa
- lapsilisän suuruinen opintoraha korotetaan enintään kaksinkertaiseksi, jos vanhemmat ovat pienituloisia

Kehittämistoimenpiteiden kustannukset:

- nykyisin opintotuen piirissä olevien opiskelijoiden tuen korottamisesta kustannuksia koituu noin 45 milj. euroa vuodessa
- uusien opiskelijoiden tulosta opintotuen piiriin kustannuksia koituu noin 65-70 milj. euroa vuodessa
- lisämäärärahan tarve arviolta 110-115 milj. euroa vuodessa

Lukiokoulutuksen tasosta tulee huolehtia. Lukioon valituilla tulee olla riittävät edellytykset ja perusvalmiudet opinnoista suoriutumiseksi. Lukioiden opinto-ohjausta sekä riittäviä tukitoimia opintojen loppuun saattamiseksi kehitetään. Lisäksi maahanmuuttajien kieli- ja opiskelu-valmiuksia kehitetään lukio-opinnoissa. (emt.s.80).

6.3.2 Sähköinen haku –ja palvelujärjestelmä

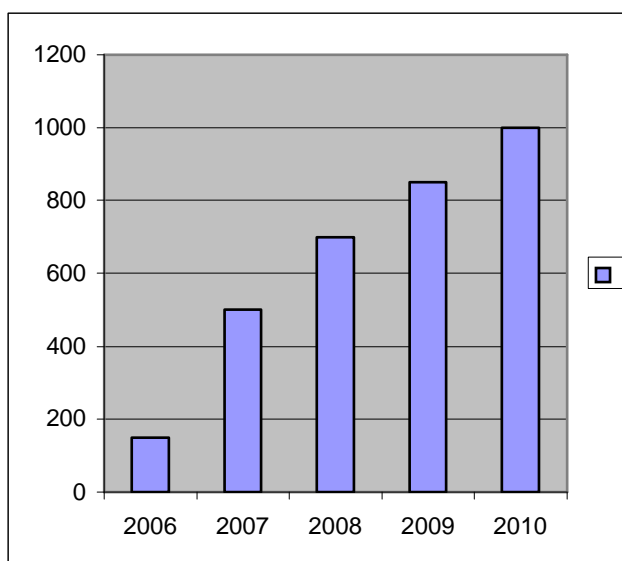
Toisen asteen hakujärjestelmä uudistetaan siten, että sähköisen haun käyttöönotto pyritään toteuttamaan vuoden 2007 aikana. Tämä mahdollistaa ajasta ja paikasta riippumattoman koulutukseen hakeutumisen. Tavoitteena on kattava sähköinen haku- ja palvelujärjestelmä, johon tilastoidaan kaikki toisen asteen koulutusta koskevat tiedot. Järjestelmää voidaan käyttää perusopetuksen päättävien ohjauksen ja koulutukseen sijoittumisen seurannan työkaluna. Koulutuksen järjestäjät pystyvät pitämään valintatiedot ajantasalla ja niitä voivat tarvittaessa hyödyntää perusopetuksen opintojen ohjaajat.

Sähköisen hakujärjestelmän toteutuksessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että koulutuksen järjestäjällä on mahdollisuus asettaa koko koulutustarjonta esille ilman ennakkoon määritettävää pohjakoulutusvaatimusta. (emt.s.79)

6.3.3 Ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus

Ammatillisen koulutuksen yhteyteen kehitetään vuodesta 2006 alkaen ohjaavaa ja valmistavaa koulutusta, josta opiskelija voi joustavasti siirtyä tutkintoon johtavaan koulutukseen. Toiminnan tarkoituksena on madaltaa ammatillisen koulutuksen aloittamiskynnystä sekä vähentää keskeyttämistä. Valmistava koulutus sopii erityisesti niille nuorille, joiden valmiudet ammatilliseen koulutukseen hakeutumiseen ovat heikot. Valmistava koulutus tukee nimenomaan epävarmoja ja syrjäytymisvaarassa olevia nuoria.

Suunnitelmien mukaan ohjaavan ja valmistavan koulutuksen aloittajavoite on 800 aloittajaa vuonna 2006 ja vuodesta 2009 aloittajia olisi jo 2000. Mittava hanke edellyttää ammatillisen koulutuksen kokonaisopiskelijamäärän tarkistamista valtion talousarviossa vuosina 2006 – 2010. (emt.s.81). Seuraavassa taulukossa näkyy ammatillisen koulutuksen järjestämislupien opiskelijamäärien lisäystarve.

KUVIO 4. Ammatillisen koulutuksen järjestämislupien opiskelijamäärien lisäystarve ohjaavan ja valmistavan koulutuksen osalta 2006-2010.

6.3.4 Erilaiset oppijat

Ammatillisia perustutkintoja kehitetään siten, että otetaan enemmän huomioon työelämän edellyttämät toimintakokonaisuudet. Tutkintojen osakokonaisuudet rakennetaan siten, että yhden tai useamman osakokonaisuuden suorittaminen antaa ammatillisen osaamisen ja pätevyyden työelämän kannalta tarvittaville tehtäväalueille. Opiskelija voi koota tutkinnon osista itselleen sopivia kokonaisuuksia, joita suorittamalla hän etenee työelämäänsä. Uudistus auttaa erityisesti sellaisia nuoria, joilla ei ole val-

miuksia yhtäjaksoiseen ammatillisen perustutkinnon suorittamiseen. (emt. s.81-82)

Käytännöllispainotteisten ja työelämälähtöisten opiskelumuotojen huomioiminen on oltava painopistealueena uuden rakennerahastokauden ohjelmia laadittaessa. Erityisesti heikon opiskelumotivaation ja enemmän käytäntöön painottuneen opiskelijan huomioiminen heti koulutuksen alussa on koulutukseen sitoutumisen ja kiinnittymisen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Opiskelun alussa tulee välttää teoriaopintoja ja painottaa työvaltaista opiskelumallia. (emt.s 82)

Ammatillisen koulutuksen opinto-ohjauksen, opiskelijahuollon sekä opiskelijoiden tuki – ja neuvontapalveluiden lisääminen ja kehittäminen tulee ottaa painopistealueeksi uuden rakennerahastokauden ohjelmia laadittaessa. Palveluiden toimintaa tulee erityisesti kohdentaa syrjäytymis-vaarassa oleville nuorille, joilla opintojen keskeyttäminen saattaa herkemmin tulla kyseeseen. Opiskelija-asuntolatoimintaa tutkitaan ja selvitetään niiden riittävyyttä ja merkitystä opinnoista suoriutumiseen. Selvityksessä huomioidaan myös kansanopistojen majoituskapasiteetin käyttömahdollisuudet ammatillisen koulutuksen opiskelijoille. Opetusministeriön on arvioitava palveluiden lisäämisestä ja kehittämisestä aiheutuvat kustannukset.(emt. s83-84)

Vuoden 2005 aikana on Opetusministeriön ja Opetushallituksen toimesta käynnistetty hanke, jonka tarkoituksena on arvioida opintojen keskeyttämisen torjunnassa parhaiten onnistuneet ammatillisen koulutuksen järjestäjät. Parhaat toimintamallit on tarkoitus koota tukimateriaaliksi ja levittää kaikkien koulutuksen järjestäjien käyttöön Opetushallituksen toimesta. (emt.s.84)

6.3.5 Uusien oppimisympäristöjen tunnustaminen ja joustavuutta koulutusmuotojen välillä lisätään

Systemaattinen osaamisen tunnustamisjärjestelmä kehitetään sekä ammatilliseen että lukiokoulutukseen. Käytännössä tämä tarkoittaa työpajoissa, vapaan sivistystyön piirissä, työelämässä tai harrastuksissa hankitun osaamisen tunnustamista. Järjestelmän ja menettelytapojen kehittämisestä vastaa Opetushallitus.

Joustavaa siirtymistä koulutusmuodosta toiseen tehostetaan. Käytännössä tämä edellyttää sitä, että ammatillisessa koulutuksessa tulisi siirtyä luku-kausittomaan järjestelmään. Opiskelija voisi aloittaa ammatilliset opinnot mihin aikaan tahansa. Ennen opintojen alkua opiskelijan aikaisemmin hankkima osaaminen tunnustetaan ja hyväksiluetaan osaksi suoritettavaa tutkintoa.

Lukion ja ammatillisen koulutuksen opettajaresursseja hyödynnetään riskittäkin siten, että esimerkiksi ammatillisen koulutuksen puolella voivat lukion teoreettisten aineiden opettajat käydä opettamassa. (emt. s.84-85)

6.4 Vapaan sivistystyön oppilaitoksien sekä yhteishaun ulkopuolelle jäävän koulutuksen kehittämistoimenpiteet

6.4.1 Yhteistyötä kansanopistojen ja työpajojen kanssa

Yhteistyötä koulujen, oppilaitosten ja kansalaisopistojen välillä kehitetään. Kansalaisopistojen taideaineiden ja käden taitojen tarjontaa nuorille hyödynnetään muun koulutuksen rinnalla. Kansanopistojen mahdollisuuksia tarjota lisäopetusta sekä oppivelvollisuusiän ylittäneille perusopetusta hyödynnetään. Lisäksi kehitetään *opinnollista kuntoutusta* syrjäytymisvaarassa oleville nuorille yhteistyössä työpajojen kanssa.

Perusopetuksen tai ammatillisen koulutuksen keskeyttäneille sekä vailla jatkokoulutuspaikkaa oleville nuorille tulee opetusta ja koulutusta sekä pajatoimintaa järjestävien tahojen yhteistyössä kehittää ja toteuttaa malleja ja käytäntöjä, joissa ko. nuoret voivat liikkua joustavasti tarpeen mukaan opetuksen tai koulutuksen järjestäjän koulujen tai oppilaitosten sekä työpajojen välillä. Olennaista on myös huomioida työpajoilla hankitun osaamisen tunnistaminen ja hyväksilukeminen.

Työpajatoiminnan järjestäjien sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien kesken on laadittava sopimus, jossa määritetään yhteistyön muodot, vastuut sekä työpajalta tai opetuksen / koulutuksen järjestäjältä ostetun palvelun korvaus. Lisäksi on syytä tehdä erikseen asiakaskohtainen sopimus, jossa määritetään tavoitteet, jotka pyritään työpajajaksolla saavuttamaan. Työpajajakso aloitetaan nuoren elämäntilanteen kartoituksella. Työpajajakso suunnitellaan ja mitoitetaan nuoren tarpeiden mukaisesti. (emt. s.84-85)

Työpajojen tarpeellisuus voidaan arvioida seuraavaa taulukkoa tarkastelemalla.

	2003	2004	2005
Pajat	236	230	220
Nuoria pajoissa 6 kk:n jaksoissa	7100	7000	8000
Koulutukseen tai työhön sijoittuneet	50 %	50 %	55 %
Nuorisotyöttömät	35000	34800	29500

(http://budjetti.vm.fi/indox/tae/2006/he_2006.html)

TAULUKKO 9. Nuorten työpajatoiminta vv.2003-2006

Nuorten työpajatoimintaan ja nuorten ehkäisevään huumetyöhön budjetoidaan valtion talousarviossa 4 723 000 euroa. Summasta työpajatoimintaan on tarkoitettu yli 4 milj. euroa ja loput huumetyöhön.

http://budjetti.vm.fi/indox/tae/2006/he_2006.html

Kuntien tulee muodostaa laaja-alaisia moniammatillisia yhteistyöryhmiä lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja elinolojen kehittämiseksi ja saamiseksi. Lähtökohtana ovat kunta-, seutukunta- tai muutoin aluetasolla jo hyvin toimivat yhteistyömallit. Moniammatillinen yhteistyö lisää palvelujen tunnettavuutta ja auttaa niitä kehittymään tarpeita vastaaviksi sekä erityisesti mahdollistaa varhaisen puuttumisen lapsen ja nuoren vaikeuksiin. (emt.s.85)

7. TOTEUTETTUIEN PROJEKTtien TARKASTELUA

7.1 Yleistä

Suomi on tunnetusti järjestöjen, projektien ja hankkeiden maa. Jos Keski-Euroopassa ihmiset marssivat kaduille vaatimaan muutoksia tai parannuksia harjoitettuun politiikkaan, niin Suomessa toiminta kanavoidaan järjestö – tai projektitoiminnaksi. Kuten johdannossa tuli esille, koulutuksen nivelvaiheiden ympärille on syntynyt oikein projektien ja hankkeiden summa. Osa näistä hankkeista on ESR:n rahoittamia, mutta osa on erilaisten toimijoiden yhteishankkeita ja yrityksiä. Kehittämistyötä varten olen laatinut tässä käsiteltävien nivelvaiheen projektien ja hankkeiden lisäksi erillisen Kuopiota ja sen lähialuetta koskevan nivelvaiheen hanketaulukon (liite). Taulukkoa on tarkoitus täydentää ja kehittää sekä käyttää sen tietoja paikallisesti ja alueellisesti esimerkiksi erityisopetuksessa oppilaiden jatkokoulutuksen suunnittelussa. Erilaisten opinpolkujen ja opintoreittien kartoitus vaikuttaa olevan aivan lapsen kengissä. Itse asiassa mitään koottua tietoa ei ole olemassa erilaisista koulutuksista ja hankkeista.

7.2 Innovatiiviset työpajat

Seuraavassa tarkastellaan hankkeita ja projekteja, jotka ovat suunnattu opiskelun aktivoimiseksi ja koulutuksen keskeyttämisen vähentämiseksi

ammattillisissa oppilaitoksissa. Tarkastelua varten olen kerännyt tutkimus- ja arviointimateriaalia innovatiivisista pajaprojekteista, jotka kuuluvat Ammatillisten oppilaitosten innovatiiviset työpajat - ESR- projektiin. Innopajojen kehittäminen aloitettiin vuonna 1998, jolloin käynnistettiin ESR –ja valtionrahoituksella 28 pajaprojektia. Muutaman vuoden päästä käynnistettiin 39 uutta kehittämishanketta, joiden toiminta päättyi 2003. Toimenpidekokonaisuuden 2.2. *Ammatillisen koulutuksen aktivointi ja ammatillisen koulutuksen keskeyttämisen vähentäminen* kehittämis- ja keilutoiminta jatkuu rakennerahastokauden ajan vuoden 2006 loppuun. Innovatiiviset työpajat ammatillisissa oppilaitoksissa – hankkeen kustannukset olivat projektikaudella 1998-2001 kaikkiaan 4,35 mil. euroa. Tästä summasta kansallisen rahoituksen osuus oli 3.23 milj. euroa ja loput 1,12 milj. euroa ESR – rahoitusta.

<http://db3.oph.fi/esr/document.asp?docId=7>)

Pajaprojekteissa on kiinnitetty erityistä huomiota toisen asteen nivelvaiheeseen sekä ammatillisen koulutuksen aloitusvaiheeseen opintojen jatkamisen turvaamiseksi. Projektien tarkoituksena on ollut motivoida vailla ammatillista koulutusta olevia nuoria sekä peruskoulun päättövaiheessa olevia nuoria ammatilliseen koulutukseen siten, että opiskelu suoritetaan loppuun ilman keskeyttämiä. Projekteissa nuorille on tarjottu mahdollisuuksia suorittaa ammatillinen koulutus yksilöllisesti ja joustavasti. Projekteissa on kehitetty aktivoivia ja työelämäläheisiä opetusmenetelmiä. Projektien toiminnassa on painottunut opiskelijahuollon kehittäminen sekä verkostoyhteistyö muiden oppilaitosten, työelämän, eri hallintokuntien sekä erilaisten toimijoiden kesken. Vuosien 1998-2006 aikana on toiminut tai (osa toimii vielä edelleen) kaikkiaan 128 pajaprojektia. Projektien toimintaan voi tutustua osoitteessa

<http://db3.oph.fi/esr/document.asp?docId=7>) ja

<http://db3.oph.fi/esr/document.asp?siteID=1&docID=30>).

Projektien toimintaa ja vaikutusta on tutkittu ja niistä on olemassa seuraavat raportit:

1. Ammattipajan kautta tutkintoon. Ammatillisten oppilaitosten innovatiiviset työpajat – ESR – projekti. Jukka Vehviläinen. Opetushallitus. Moniste 8.
2. Takoisitko tutkinnon? Ammatillisten oppilaitosten innovatiiviset työpajat - ESR – projekti. Terhi Erkkilä ja Jukka Vehviläinen. Opetushallitus. Moniste 5/2001.
3. Keskeyttääkö vai ei? Ammatillisten oppilaitosten aktivointi ja koulutuksen keskeyttämisen vähentäminen - projektin alkukartoitus. Markku Ihatsu ja Hannu Koskela. 2001. Opetushallitus.
4. Innolla ammattiin? Ammatillisten oppilaitosten innovatiiviset työpajat – ESR – projekti. Jukka Vehviläinen. Moniste 21/2001. Opetushallitus.
5. Ammatillisten oppilaitosten innovatiiviset työpajat – ESR –projektien loppuraportti. Moniste 5/2002. Opetushallitus.
6. Kun projekti päättyy, mitä jäljelle jää? Ammatillisen koulutuksen aktivointi ja koulutuksen keskeyttämisen vähentämisen projektit ammatillisissa oppilaitoksissa – ESR – projektien kehittämien toimintamallien vakiinnuttamisen arviointia. Opetushallitus. Vantaa 2006.

7.2.1 Taideterapiaa ja itsetuntemusta

Ammatillisissa oppilaitoksissa toteutettujen työpajojen toiminta ilmeni joko korjaavana toimintona tai ennaltaehkäisevänä toimintona. Kaikissa projekteissa tavoitteena oli löytää opiskelupolun ongelmakohdat ja kriittiset pisteet peruskoulun yläasteelta ammatilliseen valmistumiseen saakka. Ongelmat pyrittiin ratkaisemaan yksilöllisesti tai oppilaitoksen toimintatapoja muuttamalla. (Innovatiiviset työpajat ammatillisissa oppilaitoksissa 2002, s17)

Työpajoissa tapahtunut opiskelu on ollut pienryhmäopetusta sekä tuki – ja lisäopetusta normaaliopetuksen rinnalla. Erityisiä pajoja oli viidessätoista projektissa, viidessä projektissa opetus oli integroitu normaaliin opetusryhmään ja kahdeksassa projektissa paja toimi sekä fyysisesti pajana että integroituna normaaliopetukseen.

Erillisenä fyysisenä tilana pajaopiskelu on tarjonnut keskeyttämisvaarassa oleville opiskelijoille mahdollisuuden suorittaa rästiin jääneitä opintojaksoja omaan tahtiin, saada henkilökohtaista ohjausta pajavastaavalta ja opiskella joustavin menetelmin. Opiskelijalla on ollut pajoissa mahdollisuus osallistua taideterapiaan ja itsetuntemuskursseille. Pajajakso on ollut muutaman viikon tai opintojakson mittainen. Tavoitteena on ollut, että opiskelija pyritään siirtämään takaisin omaan tai oppilaitoksen johonkin muuhun normaaliin ryhmään. (emt.s.18)

Pajakoulutusta on käytetty myös ammatillisiin opintoihin valmentavana ja orientoivana opiskelujaksona. Näissä pajoissa opiskelijat ovat olleet opintonsa heti alkuvaiheessa keskeyttäneitä tai jotka eivät olleet päässeet haluamalleen linjalle tai olivat epävarmoja ammattialastaan. Tavoitteena on ollut tarjota kokemuksia ammatillisista opinnoista ja työelämästä nuoren oman työuran löytämiseksi ja opiskelumotivaation vahvistamiseksi. Tällainen työpaja on ollut myös oiva paikka niille huonosti peruskoulussa menestyneille nuorille, jotka tarvitsevat korottaa numeroitaan päästäkseen toivomalleen opintolinjalle.

Pajatoiminta on mahdollistanut henkilökohtaisen opiskeluohjelman johdosta joustavan siirtymämahdollisuuden ammatillisten opintojen piiriin myös koulutuksen ulkopuolelle jääneille nuorille. Toiminta palvelisi juuri niitä peruskoulun suorittaneita nuoria, jotka eivät ole hakeutuneet mihinkään jatkokoulutuspaikkaan. (emt. s.19)

7.2.2 Yhteistyö peruskoulun ja ammatillisten oppilaitosten välillä

Peruskoulun ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen välistä yhteistyötä tulisi kehittää ja siihen tulisi etsiä aivan uusia ulottuvuuksia. Yhteistyön

tarkoituksenaan on lisätä peruskoulun oppilaiden ja heidän vanhempiensa kuin myös opettajien tietämystä erilaisista ammattiopinnoista ja oppilaitosten toimintatavoista sekä ennen muuta vähentää vääriä opiskeluvaihtoja ja edesauttaa oppilaan siirtymistä peruskoulusta jatko-opintoihin. Käytännössä hyväksi todettuja yhteistyömuotoja ovat esimerkiksi:

- Ammatillisten oppilaitosten opinto-ohjaajien ja opiskelijoiden vierailut peruskoulun päättöluokilla ovat tärkeitä. Oppilaitosvierailut antavat nuorille yhden erilaisen koulupäivän, mutta varmaan myös herättävät mielenkiintoa erilaisista opiskelumahdollisuuksista.
- Talvella järjestettävät toisen asteen koulutusmessut sekä Next Step-työpaikka – ja koulutusmessut tarjoavat aktiivisille ja motivoituneille nuorille erilaisia vaihtoehtoja ja ideoita oman opintopolun rakentamiseen.
- Peruskoulun oppilaiden mahdollisuus päästä TET - jaksolla tutustumaan ammatillisiin opintoihin ammattipajalla on varmaan hyödyllinen ja avartava kokemus.
- Yhteistyön tarkoituksena on myös välittää tietoa oppilaitokseen siirtyvien oppilaiden opetuksellisista erityistarpeista, jotta oppilaitoksessa voidaan varautua erilaisiin tukitoimiin. Hyväksi käytännöksi on osoittautunut niin sanottu *saattaen vaihto* – menetelmä, jossa ovat mukana - tilanteesta riippuen - ammattioppilaitosten opinto-ohjaajat ja peruskoulujen opinto-ohjaajat, kuraattorit, terveydenhoitajat sekä erityisopettajat. Olennaista tässä saattaen vaihdossa on se, että erityistuen tarpeessa olevasta oppilaasta siirtyy vain tarvittava tieto toiseen oppilaitokseen. Tiedon siirtoon tulee olla myös huoltajien lupa. Tiedon siirtoa varten on kehitetty erityinen *saattaen vaihto – lomake*, joka auttaa tarpeellisen tiedon koonnissa. (emt.s.21-22).

Yhteistyötä voitaisiin olla kehittämässä myös peruskoulusta käsin. Mikään ei estä koko yläkouluajan tapahtuvaa oman opinto- ja ammattipolun suunnittelua ja rakentamista. Peruskouluissa voitaisiin hyödyntää nykyistä tietotekniikkaa ja työstää yhteistyössä ammatillisten oppilaitosten kanssa erilaista materiaalia eri ammateista, opiskelumahdollisuuksista, opintolinjoista jne.

7.3 Ammatillisen koulutuksen aktivointi ja keskeyttämisen vähentäminen

7.3.1 Kokonaisvaltainen huolenpito opiskelijoista

Edellä esitettyjen innovatiivisten työpajojen kanssa sisällöllisesti samansuuntainen projektikokonaisuus on *Ammatilliseen koulutukseen aktivointi ja keskeyttämisen vähentäminen*, jota seuraavassa käsitellään.

Anu Haapakorpi arvioi ESR – projekteja Opetushallituksen julkaisussa *Kun projekti päättyy, mitä jäljelle jää?* (2006). Sen mukaan projektien vaikiinnuttaminen on toteutunut ajattelutavan muutoksena eli *kokonaisvaltaisena huolenpitona opiskelijoista*. Tältä pohjalta opettajat jäsentävät omaa työtään ottaen enemmän huomioon opiskelijan elämän kokonaisuuden ja yksilölliset tarpeet sekä samalla ymmärtävät olevansa yksi osa nuoren kasvussa kohti aikuisuutta. Tosin tällainen ajatustapa ei aivan kaikille projekteissa mukana olleille opettajille ole iskostunut, sillä erityisesti vanhempien opettajien mielestä kokonaisvaltainen huolenpito ei välttämättä kuulu ammatilliselle oppilaitokselle. Kuitenkin on nähtävissä asian suhteen ajattelutavan muutosta uuden opettajasukupolven vaihdoksen myötä. Kuinka sitten tällainen kokonaisvaltainen huolenpito näkyy arjessa? Se näkyy

- välittömänä poissaoloihin puuttumisena ottamalla yhteyttä opiskelijan huoltajiin
- yksilöllisyyttä korostavana työskentelytapana erityistukea tarvitsevan nuoren kanssa
- järkevään toimintaan ohjaamisena koulutuksen keskeyttämisen jälkeen esimerkiksi vaihtamalla opiskelijan koulutusalaan tai ohjaamalla ja etsimällä vaihtoehtoisia toimintoja kuten työpajatyöskentely
- nivelvaiheen (perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen siirtymävaihe) tukitoimenpiteisiin ja koulutuksen motivointiin panostamisena (emt. s.47).

7.3.2 Mitä projekteista jäi oppilaitoksiin

Projektien toiminnalla on alku ja loppu. Silloin kun rahoitus loppuu myös projekti loppuu. Monessa tapauksessa projektin päätyttyä toiminta palautuu vanhoihin uomiin. Tutkituista ESR- projekteista ja niiden toimintamalleista osa vakiintui sovellettuina tai supistettuina versioina oppilaitosten toimintakulttuuriin. Seuraavassa muutamia esimerkkejä:

- kehitettiin opiskelijoiden tukea ja ohjausta sekä lisättiin henkilökuntaa
- opiskelijahuoltotyötä vahvistettiin ja projektinvetäjän työ vakinaistettiin
- hankittiin lisäresursseja liikkuvalla kuraattorityölle, joka tarkoittaa kuraattorin jalkautumista työhuoneesta oppilaitoksen yhteisiin tiloihin
- jatkettiin kakkosohjaajajärjestelmää (kakkosohjaaja/apuopettaja) ja tukiovetusta
- yhteistyötä paikallisten yhdistysten ja toimijoiden välillä on kehitetty
- toimintamallit on kytketty oppilaitoksen viralliseen päätöksentekoon ja järjestelmätason toimintamuotoihin (opetussuunnitelmat)
- vahvistettu opiskelijahuoltoa ja ERVA - toimintaa (erityisopetuksesta vastaavien opettajien järjestelmän vakiinnuttaminen ja tukiovetusmuotojen kehittäminen) (emt.s.49)

Useimmissa tapauksissa projekteista jää aina jotain elämään. Tällaiset keskeisimmät toimintamallit ovat varmaan järkevää siirtää supistettuina versioina oppilaitoksen toimintoihin. Yksi tapa jatkaa projektityötä on verkottaa se joidenkin muiden projektien kanssa yhteen ja saada tätä kautta uusia resursseja.

7.3.3 Moniammatillinen verkostoyhteistyö

Verkostotyö ja moniammatillinen yhteistoiminta ovat tämän päivän iskusanoja. Arvioitavissa projekteissa verkostotyö on vahvistunut sekä laajentunut oppilaitosten kesken, peruskoulun ja ammatillisten oppilaitosten vä-

lillä sekä sosiaali- ja terveyshuollon, nuorisotoimen, työvoimatoimistojen, järjestöjen ja työnantajien kesken.

- oppilaitosten välistä yhteistyötä on kehitetty *saattaen vaihtamisen* menetelmän osalta, jossa opiskelija voisi hyötyä opiskelupaikan vaihdosta
- oppilaitokset ovat kehittäneet yhteistä markkinointia ja tapahtumia
- nivelvaiheen toimintaa on kehitetty ja systematisoitu peruskoulujen ja ammatillisten oppilaitosten kesken esimerkiksi ammattikymppin muodossa

(emt. s. 49-50).

Moniammatillisessa yhteistyössä on noussut tärkeäksi asiaksi huomioida erilaiset ammattikulttuurit ja näiden yhteensovittaminen käytännön verkostotyössä. Tarkasteltavien projektien osalta esille nousi erityisesti oppilaitosten kulttuuriin kuuluva vahva opetusprofessio. Asioita ja ideoita ei voida tuoda ulkoapäin suoraan oppilaitoksen toimintaan, vaan niistä on osattava ensin keskustella ja neuvotella ja annettava jokaisen toimijan esittää oma näkemyksensä. Projektien työntekijät ovatkin olleet tietynlaisia ”kulttuuritulkkeja” verkostoyhteistyön käytännön toteutuksessa. (emt. s. 51).

7.3.4 Opetusresurssien lisääminen vai ”häätäpu - toiminta

Tilastojen mukaan keskeyttämiset ammatillisissa oppilaitoksissa ovat viime vuosina hieman vähentyneet, mikä on tietysti hyvä asia. Vastaavasti erityistukea tarvitsevien opiskelijoiden määrä on kasvanut ja tulee varmasti jatkossa vielä kasvamaan. Tämä asettaa tietysti opetustyölle omat haasteensa. Lisäksi opettajat kokevat opetustyön vaativuuden muutenkin lisääntyneen. Tähän ovat olleet vaikuttamassa työmarkkinoiden kasvaneet vaatimukset, kiristyneet opetustavoitteet sekä opiskelijoiden valmiuksien ja tavoitteiden välinen epäsuhta.

Haapakorven arviointiraportista käy myös selville se, että projekteihin on suhtauduttu hyvinkin kriittisesti. Monessa oppilaitoksessa on koettu ensisijaisena ongelmien ratkaisuperiaatteena se, että voimavaroja suunnataan vain ja ainoastaan opetusresurssien lisäämiseen eikä projektien kaltaisiin ”hätäapu” - toimintoihin.(emt.s.56). Samankaltaista ajatusta on ollut ilmassa vähän joka koulutustasolla aina silloin, kun puhutaan koulunkäyntiin tai opiskeluun liittyvien ongelmien ratkaisemisesta.

Kaikesta huolimatta olennaisinta luultavasti on se, että nuori pystyy rakentamaan itselleen sellaisen opinto –ja elämänuran, joka kehittää häntä niin ihmisenä kuin työntekijänä.

8. YHTEENVETO

Suomalaiseen yhteiskuntaan on rakennettu viime vuosikymmenen puolivälistä lähtien uudenlaista hyvinvointivaltion politiikkaa. Se on näkynyt julkisten menojen karsimisena, sosiaali- ja terveydenhuollon kaventumisena – osin poistumisena, yhteiskunnan ja yksilön välisen vuorovaikutuksen uudelleen muotoutumisena siten, että ollaan siirrytty kollektiivisesta vastuusta yksilön vastuuseen. Professori Juhani Laurinkari toteaa Savon Sanomien kirjoituksessaan (4.6.06), että ”yleisen hyvinvoinnin tavoittelusta sosiaali- ja terveyspoliittisin keinoin on pitkälti luovuttu ja siirrytty kurjuuden torjuntaan, pienen hyvinvoinnin tavoitteluun, hyvinvoinnin vastakohtien ehkäisyyn.” Valtio on tietoisesti vetäytynyt hyvinvointiyhteiskunnan vetojuhdan roolista. Seurauksena on ollut, että vastuu on siirtynyt yksilöille, paikallistaloudelle, kuntiin ja ns. kolmannelle sektorille. Tässä kehityksessä ovat erityisesti kunnat ja tietysti myös huono-osaiset ihmiset joutuneet koville. Monessa kunnassa kunnallisten peruspalveluiden ylläpitäminen on tuottanut ylivoimaisia vaikeuksia. Tämä taas on näkynyt esimerkiksi koulutoimen osalta rajuna säästöinä tuntikehyksestä ja muista opetusmenoista. Kunnat ovat joutuneet osin tästä syystä rationalisoimaan kouluverkostoa, suurentamaan oppilaiden ryhmäkokoja, karsimaan tukiopetusta jopa pakkolomauttamaan opettajia. Toimenpiteet ovat aiheuttaneet kuntalaisissa varsin voimakkaita reaktioita. Lehtikirjoituksissa esitetään huoli koulutuksen laadun romuttumisesta ja lasten hyvinvoinnin tinkimisestä. Isot ryhmäkoot häiritsevät eniten oppimisvaikeuksista kärsiviä oppilaita. Kansantalouden kannalta taas on merkitystä sillä, miten pystytään estämään nuorten koulutuksen keskeyttäminen ja syrjäytyminen. Jos tässä epäonnistutaan, tulokset näkyvät kohonneina sosiaalikulunnuksina. Niukkuuden politiikka ei koske pelkästään perusopetusta, vaan se ulottuu kaikille koulutuksen asteille. Tämän vuoden puolella on jo useamman kerran kirjoitettu lehdissä aloituspaikkojen karsimisista erityisesti nuorisoasteella. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen verkostoa ollaan karsimassa ja oman lisänsä tähän tuo myös mahdolliset kuntaliitok-

set. Tämä kaikki kieli uudesta jälkiekspanssiivisesta regiimista, jonka harjoittama politiikka ei tule jättämään ketään kylmäksi.

Kuten tässä työssä on pyritty esittämään, kohdistetaan koulutuksen ongelma-alueille varsin voimakkaita toimenpiteitä erilaisten hankkeiden, projektien ja toimintojen muodossa. Saatuja kokemuksia on otettu oppilaitosten ja koulujen opetukselliseen käyttöön ja niitä on edelleen kehitetty. Kaikkien toimenpiteiden yhteydessä on kuitenkin hyvä pohtia yhtä peruskysymystä; kenen etuja kyseinen toiminta ensikädessä ajaa? Yleensä monet toimenpiteet, jotka nyt kohdistuvat vaikkapa koulutuksensa keskeyttäneisiin nuoriin, ovat lähteneet joko koulutuksen järjestäjän tai jonkin muun tahon aloitteesta. Toiminta voi palvella koulutuksen järjestäjän opetuksellisia ja didaktisia tavoitteita, mutta palveleeko se nuorta ja hänen opinpolkuaan?. On myös tunnistettava se tosiasia, että joku nuori ei kaikista toimenpiteistä ja yrityksistä huolimatta pysty motivoitumaan koulutukseen ja ammatin hankkimiseen, vaan ajautuu yhteiskunnan harmaalle sektorille. Näiden nuorten kohdalla on hyvä miettiä, ovatko riittävät tukitoimet aloitettu tarpeeksi ajoissa. Usein törmätään tilanteeseen, että tehdään ja korjataan se, mitä enää korjattavissa on.

Lapsi saa omaa opinpolkuaan varten eväät omasta kasvuympäristöstään. Koulussa menestymiseen ja oikeiden valintojen tekemiseen vaikuttaa se, millaisilla eväillä ja millaisella identiteetillä varustautuneena hän aloittaa opinpolkunsaa talleamisen.

Tämän työn kautta olen saanut vahvistusta aikaisempaan käsitykseeni siitä, että syrjäytymiskehitystä ennaltaehkäisevien toimenpiteiden täytyy alkaa paljon aikaisemmin. Yläkoulun viimeisellä luokalla tai viimeisillä luokilla suoritettavat interventiot ovat pelkästään korjaavia toimenpiteitä, joilla ei ole oppilaan kannalta kovinkaan suurta merkitystä. Lähinnä niiden avulla luodaan jollain tavoin siedettävä opiskeluilmapiiri.

Toinen asia, mikä vahvistui on yhteistyön merkitys eri viranomaisten ja yhteisöjen kanssa erityisoppilaan asioissa. Syrjäytymisvaarassa oleva nuori tarvitsee valtavan paljon erilaisia tukitoimia niin koulunkäynnin kuin muun sosiaalisen elämän suhteen. Erityisesti perusopetuksen päättöluokan

aikana on viimeistään luotava tiivis ja turvallinen yhteistyöverkosto niin jatko-opintopaikan kuin muidenkin viranomaisten kesken. Tieto ammatillisten oppilaitosten erilaisista opetusmalleista ja työpajatoiminnasta on avartanut tietämystä ammatillisen koulutuksen erityisopetuksen kentästä.

LÄHTEET:

Ammatilliset ESR – projektit. Innopajat.
(<http://db3.oph.fi/esr/document.asp?docId=7>)

Ammatilliset ESR – projektit. Innopajat. 2000-2001 alkaneet projektit.
(<http://db3.oph.fi/esr/document.asp?siteID=1&docID=30>).

Giddens Anthony 1984. Yhteiskuntateorian keskeisiä ongelmia. Otava.

Haapakorpi Anu 2006. Kun projekti päättyy, mitä jäljelle jää? ESR - projektien kehittämien toimintamallien vakiinnuttamisen arviointia. Opetushallitus.

Houtsonen J., Kauppila J., Komonen K. 2000. Koulutus, elämäntilanne ja identiteetti. Kasvatustieteellisiä avauksia suomalaisten oppimiseen. Saarjärvi

Innovatiiviset työpajat ammatillisissa oppilaitoksissa. ESR – projektin loppuraportti. Opetushallitus 2002

Julkunen Raija 2001. Suunnanmuutos. 1990-luvun sosiaalipoliittinen reformi Suomessa.

Järventie Irmeli, Sauli Hannele. 2001. Eriarvoinen lapsuus. Lasten hyvinvointi pohjoismaissa. WSOY

Kauppila Juha 2002. Sukupolvet, koulutus ja oppiminen. Tulintoja koulutuksen merkityksestä elämäntilanteen rakentajana.

Komonen Katja. 2001. Koulutusyhteiskunnan marginaalissa? Ammatillisen koulutuksen keskeyttäneiden nuorten yhteiskunnallinen osallisuus. Joensuun yliopisto. Yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja 2001.

Antikainen Ari 2003. Koulutussosiologia.

Koulutus ja tutkimus 2003-2008. Opetusministeriön kehittämissuunnitelma. Opetusministeriön julkaisuja 2004:6

Kumpulainen Timo (toim.) 2003. Koulutuksen määrälliset indikaattorit. Opetushallitus

Laki ammatillisesta koulutuksesta. 1998. Suomen säädöskokoelma.

Lampinen Osmo 2000. Suomen koulutusjärjestelmän kehitys.

Lyytinen H., Ahonen T., Korhonen T., Korhinen M., Tytti R.(toim)
(2002). Oppimisvaikeudet. Neuropsykologinen näkökulma

Nurmi Jouni 1998. Keiden koulutusväylät. Laajeneva korkeakoulutus ja valikoituminen. Koulutussosiologian tutkimuskeskus raportti 43.

Paikalliset ratkaisut globaaleihin ongelmiin. Suuntaviivoja Turun seudun koulutuspoliittisen ohjelman rakentamiseksi. Koulutussosiologian tutkimuskeskus. Turun yliopisto.2001

Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:33. Opetusministeriö

Perusopetuslaki 1998. Suomen säädöskokoelma.

Seuri Ville.2006. Savon Sanomat. Koulujen menot kuriin.

Tietoja Kuopion lukoista lukuvuodelta 2005-2006.

Tilastokeskus 2005. Koulutustilastot.

Tilastokeskus 1994. Koulutus 1994:4.

Valtion talousarvioesitykset. Ammatillinen koulutus. Oppilaitosmuotoinen tutkintoon johtava / valmistava ammatillinen peruskoulutus sekä oppisopimuskoulutuksena järjestettävä perus –ja lisäkoulutus.
(http://budjetti.vm.fi/indox/tae/2006/he_2006.html)

Valtion talousarvioesitykset. Perustutkintoon johtavan koulutuksen keskeyttäminen (%).(http://budjetti.vm.fi/indox/tae/2006/he_2006.html)

Valtion talousarvioesitykset. Nuorten työpajatoiminta ja ehkäisevä huumetyö. (http://budjetti.vm.fi/indox/tae/2006/he_2006.html)

Ziehe Thomas. 1991. Uusi nuoriso. Jyväskylä. Gummerus

LIITTEET

NIVELVAIHEEN YHTEISTYÖHANKKEET KUOPIOSSA

HANKE/TOIMINTA	KOHDERYHMÄ	TAVOITE	SISÄLTÖ/MUUTA
NUORTEN OSLLI-SUUSHANKE NOSEHANKE/Kuopio Valtakunnallinen Opetushallitus, opetusministeriö, sos. -ja terveysministeriö, työministeriö, Suomen Kuntaliitto, Allianssi ry	Perusopetuksen päättövaiheessa ja nivelvaiheessa olevat nuoret. Erityisesti nuoret, joilla vaikeuksia sijoittua jatko-opintoihin ja elämän-tilanteessa muitakin ongelmia.	Jokainen nuori sijoittuu peruskoulun päättövaiheessa ensisijaisesti koulutukseen, työhön ja elämänuran alkuun.	Ajalla 2003-2007. Mukana 75 kuntaa. Hankkeen kokonaiskustannukset 2 milj. euroa.
OSAAVA NUORI TYÖELÄMÄÄN Alueellinen Kuopion yliopiston Minna Canth-instituutti	Peruskoulun yläluokkien opettajat ja oppilaiden vanhemmat, ammatillisten oppilaitosten henkilöstö, opiskelijat ja työelämän edustajat.	Tukea nuorten siirtymistä peruskoulusta ammatilliseen koulutukseen ja työelämään. Lisätä yhteistyötä paikallisten koulujen, oppilaitosten, palvelujärjestelmän ja työelämän välille. Vahvistaa ja kehittää opettajien ja opiskelijahuoltohenkilöstön ammatillista osaamista ja yhteistyövalmiuksia. Kehittää ammatillisen koulutuksen opetusta opiskelijälähtöisemmäksi ja yksilöllisemmäksi.	Ajalla 2005-2006. Tärkein tuote; koko koulutusketjun kattava ohjausjärjestelmä sekä oppilaitosten ja työelämän yhteistyömallit yläluokille ja ammatillisiin oppilaitoksiin.
KUOPIOSEUDUN OPPILAAN-JA OPINTO-OHJAUKSEN KEHITTÄMISHANKE Valtakunnallinen	Hanke kohdistuu perusopetuksen, lukio- ja ammatillisen sekä aikuiskoulutuksen ohjaustoiminnan kehittämiseen. Mukana on 49 seutukuntaa ja aluetta, joissa lähes 300 kuntaa.	Yleistavoitteena on alueellisen ja seutukunnallisen sekä eri hallinnon alojen välisen moniammatillisen yhteistyön edistäminen. Luodaan ohjausjärjestelmä, jonka tavoitteena on erityisesti oppilaan tukeminen nivelvaiheissa, tunnistaa ja tukea jo ennakkoon riskiryhmiin kuuluvia opiskelijoita, nuoria ja aikuisia, sekä kehittää eriasteisia oppivaikeuksia ja oppimisen esteitä omaavien opiskelijoiden tukemista riittävän ajoissa	Ajalla 2004-2007.

HANKE/TOIMINTA	KOHDERYHMÄ	TAVOITE	SISÄLTÖ/MUUTA
VALMENTAVA JA KUNTOUTTAVA KOULUTUS Savon ammatti- ja aikuisopisto	Peruskoulun suorittaneet nuoret ja aikuiset, jotka ovat vailla ammatillista koulutusta ja tarvitsevat erilaista tukea ja ohjausta opiskelussaan.	Opiskelija saa mahdollisimman todennukaisen kuvan koulutusvaihtoehdoista, erilaisista ammateista ja työelämästä.	Alkanut 2003 tammiukuussa. Yhteistyötahot määräytyvät sen mukaan, jotka ovat opiskelijan taustalla tai joiden palveluista opiskelija hyötyy. Kaksi opetusryhmää, joissa yhteensä 20 op.
AMMATILLISEN PERUSKOULUTUKSEN VALMENTAVA JA KUNTOUTTAVA OPEUS JA OHJAUS Kaprakka /Kuopio	Erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille (16-26 v), jotka haluavat selkeyttää ammatillisia suunnitelmiaan, vahvistaa opiskelutaitojaan ja harjoitella itsenäistymistä.	Luoda opiskelijalle mahdollisimman hyvät koulutus- ja työvalmiudet.	Alkaa syksyllä 2006. Koulutuksen kesto 1v. Aloituspaikkoja 24, käytännössä opiskelijoita 18-20.
KANTO NUORTEN TYÖPAJAT Kuopion vapaa-ajantoimi	Alle 25-vuotiaille tarkoitettu työharjoittelupaikka. Kuopiossa työpajat tarkoitettu 17-24 v. nuorille, joilla selkiytymätön kuva omista mahdollisuuksista työmarkkinoilla, jotka tarvitsevat tukea koulutukseen hakeutumisessa ja joilta puuttuu työkokemusta. Osalta nuorisesta puuttuu peruskoulun päättötodistus	Keskeisin tavoite on nuorten työttömien aktiivointi sekä nuorten määräaikaisten työllistämisen. Tarkoituksena on parantaa nuorten koulutushalukkuutta ja työnsaanti-mahdollisuuksia sekä edellytyksiä työllistyä avoimille työmarkkinoille, osallistua koulutukseen tai muihin toimenpiteisiin.	Kuopiossa v.2004-05 nuorten työpajoilla oli alle 25 vuotiaita nuoria 210.
KUOPION SEUDUN TYÖPOLKUKANKE Savon ammatti- ja aikuisopisto Euroopan sosiaalirahaston, työhallinnon sekä Kuopion kaupungin ja Siilinjärven kunnan rahoittama työllisyysshanke.	Hankkeessa mukana olevien kuntien yli 25 v. työttömät sekä alle 25 v. nuoret työttömät, joilta puuttuu ammatillinen koulutus tai se on keskeytynyt tai eivät ole työllistyneet peruskoulutuksen jälkeen.	Luoda uusia yksilöllisiä työllistymismahdollisuuksia yhteistoimijuuudessa eri tahojen kanssa. Kullekin asiakkaalle rakentuu oma toimintaverkosto, jonka avulla luodaan uusia väyliä työllistymiselle.	Käynnistyi tammiukuussa 2001.

HANKE/TOIMINTA	KOHDERYHMÄ	TAVOITE	SISÄLTÖ/MUUTA
RYHTI Kuopion nuorten palvelutiimi. Tiimissä mukana koulutoimi, sosiaali- ja terveystoimi, nuorisotoimi, Pohjois-Savon TE-keskus, Kela, kriminaalihuoltolaitos	Nuorten kanssa työtä tekevät eri julkisen sektorin toimijat.	Nuorten koulutus – ja yhteiskuntatakuun toteuttaminen. Parantaa koulu-, nuoriso-, sosiaali – ja terveystoimen, työvoimatoimen ja Kelan nuorten palveluihin liittyvää keskinäistä yhteistyötä. Tukea toiminnallaan perustyötä ja –palveluita	Käynnistyi 2005 alussa Koota alueen nuorten työllisyys- ja koulutusportaot, vaikuttaa palvelujärjestelmään, arvioida nuoriin liittyviä hankkeita, järjestää nuorten palveluihin liittyvää tiedotusta ja koulutusta.
TYÖNHAKUKESKUS Kuopion työvoimatoimisto, moderni, joustava palveluympäristö	Kaikki työnhakijat. Nuoret työnhakijat: *työtä ja koulutusta hakeville *yrityksille ja oppilaitoksille	Tarjotaan nuorille mahdollisuus omaehtoiseen työn- ja koulutuksen hakuun opiskeluvaiheessa. Keskuksen ja oppilaitosten yhteistyön parantaminen nuorten työllistymisen edistämiseksi	Avataan 20.3.2006. Nuorille tarkoitettuja palveluita ovat tiedottavat ja sähköiset palvelut, ryhmät, työelämävalmennus. Nopeuttaa työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa.

